

Операция „Меркурий”. Въздушно-десантната атака на Вермахта срещу о-в Крит (20-31.05.1941)

Христо Петков

Операция „Меркурий” – въздушно-десантната операция на Вермахта за превземането на о-в Крит – е най-мощната настъпателна операция, осъществена от германските въздушно-десантни войски през Втората световна война. Тази операция разгръща в пълна степен огромния боен потенциал на доктрината за Вертикалното обкръжение. Това е много сложна и дръзка задача, с която биха могли да се заемат само елитни бойци. За немските десантчици задачата е естествена и логична, изискваща изключителните умения, заради които са формирани и подготвени. Операция „Меркурий” е вдъхновение за всички бойни парашутисти по света до ден днешен.

Формиране на германските въздушно-десантни войски

Доктрината за Вертикалното Обкръжение е германска алтернативна форма за постигане на обкръжение на противника. От древността до наши дни неоспоримо се приема, че едно от най-ефективните средства за елиминиране на вражеските въоръжени сили е методът на обкръжението, като в германската теория на военното изкуство на този метод е отредено централно място. През Първата Световна Война нарастващата ефективност на оръжията и увеличението на армиите намалява шансовете за широкомащабни обкръжения и води до разширени фронтови линии с флангове фиксирани с непристъпни отбранителни точки. Тактиката на обкръжението е заместена от по-практичната тактика на пробива, която през Втората Световна Война е основен прием на мобилните и високобеспособни танкови съединения. Въздушно-десантните

операции, осъществени за пръв път през Втората Световна Война, бележат нова тенденция. Въздушен десант зад вражеския фронт в крайна сметка не е нищо друго освен обкръжение от въздуха, обкръжение изпълнено в третото измерение. В това се съдържа неговото значение и индикация за ролята, която ще играе в бъдещите войни.¹ Класическият модел на обкръжение – „Гигантската Кана“ – към онзи исторически момент е много трудно осъществим и Германия намира други идеи за осъществяване на голямото обкръжение. Така се развиват и теоретизират идеите за Маневрената война и нейната офанзивна проява – Светкавичната война. На това поле израства и идеята за атаката от въздуха – Вертикалното обкръжение.

Боят в условията на десант се характеризира с три основни момента: необходимост да се държи отбрана от всички страни; липса на предшестващо боя близко разузнаване, както и разузнаване с бой; и не на последно място – недостиг на артилерия. Старата максима, че същността на боя е в осъществяването на хармонично единство между огън и движение губи своето значение в условията на въздушно-десантния бой. Огънят отстъпва на втори план, отдавайки предимство на движението. Подавящото и парализиращо действие на огъня се оказва не толкова ефективно, както разтърсващата внезапност на движението, с което се характеризира въздушно-десантната атака. След приземяването командирът на въздушно-десантния полк се явява не толкова „диригент на големия боен оркестър“, колкото „комисар по икономия на боеприпаси“, който се стреми преди всичко да компенсира недостатъчната огнева мощ с изкусен и неочакван боен маньовър на своето тежко въоръжение.²

Три са основните форми за използване на въздушно-десантните войски, реализирани от Вермахта и впоследствие утвърдили с във въздушно-десантното военно изкуство на всички армии по Света:

¹ **Kesselring A. and Others.** Airborne Operations, German Appraisal. German Report Series. Military History Special Staff US Army. CMH Pub 104-13. Washington D.C. p.45.

² **Кеселринг А., Гейдте Ф. и др.** Итоги Второй Мировой Войны. Выводы побеждённых. Аст. Москва. 1998. 155.

- Масов десант на голямо подразделение – полк, дивизия, корпус - за решаване на крупни оперативно-тактически задачи с висша степен на трудност.
- Диверсионна операция в тила на врага на малко подразделение – батальон, рота, взвод – за решаване на специална тактическа задача.
- Елитна пехота в сухопътен бой за решаване на крупни оперативно-тактически задачи по правило с висша степен на трудност.

Създателят и последващ командир на германските въздушно-десантни войски генерал-майор Курт Щудент замисля и създава въздушно-десантните войски преди всичко за осъществяване на големи десантни операции – елитен авангард на Светкавичната война. Дори Хитлер с неговата склонност към „тайните оръжия” предпочита да не разкрива съществуването на десантните части в началото на Войната, за да запази до последно оперативната изненада за решителен момент от Войната. Военната необходимост, обаче, принуждава десантчиците да демонстрират изключителните си качества в най-разнообразни условия и форми. Практическото приложение на доктрината за Вертикалното обкръжение поставя най-сериозни изисквания към личния състав и командването на подразделенията, участващи в изпълнението на съответната операция. Това неизбежно предполага екипирането и подготовката на особен боен елит, способен да посрещне тези високи изисквания. Създаването на такива отборни съединения изисква влагането на най-ценния материален и човешки ресурс на армията. Това вложение, обаче, се отплаща многократно с формирането на войски способни да изпълняват на най-високо ниво всички бойни задачи на модерната война. Времето, изисквано за подготовка, както и високите стандарти за подбор и попълнения, действат като ограничител за честото използване на въздушно-десантните войски. Висшето командване би трябвало да ги използва, само когато всички предпоставки за крупен оперативен успех са налице или когато безусловно се налага от необходимостта.

Непосредственото създаване на германските въздушно-десантни войски започва още през 1933г. и завършва напълно през 1938г., когато е формирана

първата въздушно-десантна дивизия. Подборът на личния състав в самото начало е от доброволци и е особено тежък и взискателен, за да се отсеят най-добрите. Притокът на морални устойчиви и физически подготвени доброволци в редовете на десантниците не секва почти през цялата Война. Германците залагат елитния фундамент на своите въздушно-десантни войски още с първоначалния подбор, успешно съчетавайки доброволческия принцип с високия критерий за годност за десантна служба. Подготовка на германския десантник има изключително суров и интензивен характер. На първоначалните етапи на подготовката офицерите и войниците тренират по идентични методики и нормативи. На следващите етапи от подготовката занятията за офицерите са значително усложнени. Голямо внимание се отделя на възпитаването в бъдещия десантник на силно развито чувство на инициативност и самостоятелно мислене. Предполага се, че в бъдещите бойни операции парашутистите често ще действат в неголеми бойни групи, при което вероятността да бъдат загубени офицерите и унтер-офицерите е голяма. При такива ситуации редовите войници трябва да са в състояние да продължат изпълнението на поставените задачи, въпреки загубата на командирите. Тук трябва да се отбележи, че една от най-важните концепции на германската военна доктрина след Първата Световна Война е *Auftragstaktik*. Терминът може да бъде преведен като “заповеди за мисии”, но няма еквивалент в езика, който напълно да покрива смисъла. *Auftragstaktik* се базира на принципа, че командирът трябва да укаже на своите подчинени какво да правят и кога да го правят, но без да е необходимо да им указва как да го правят. Изпълнявайки възложените им мисии, нисшестоящите командири получават голяма степен на свобода и се очаква да осъществят висока степен на инициатива. Преди Първата Световна Война Германската армия действа съгласно принцип, известен като *Weisungsführung* (ръководство по директива), който е подобен на *Auftragstaktik*, но се прилага само по отношение на мисии, възложени на доказани командири не по-ниско от армейско ниво и в редки случаи на корпусно ниво. *Auftragstaktik*, заложен в Германския армейски устав (*Truppenfuehrung*) от 1933г. и използван през цялата

Втора Световна Война, разпростира инициативността до най-нисшето ниво на взводния командир, дори ако е необходимо до обикновения войник. Генерал-полковник фон Зеект заявява в този смисъл: *„Приоритетът сега е да повишим отговорностите на индивидуалния човек, конкретно неговата независимост в действията и по този начин да повишим ефективността на цялата армия. Ограниченията, налагани от външни обстоятелства ни принуждават да дадем на мозъка повече свобода на действие с ползотворния резултат – нарастване на способностите на индивида.”*³ За да работи Auftragstaktik индивидуалният командир трябва напълно да разбира намерението на висшестоящия командир, когато му е възложена мисия, а в повечето случаи – и замисъла на по-горестоящия командир. Това, разбира се, води до извода, че подчиненият командир трябва да знае защо прави нещо на бойното поле. Ако не го разбира, той е длъжен да задава въпроси, като висшестоящият командир е задължен да обясни. Това е модерна и нестандартна военна организация, която се различава коренно от познатите стереотипи. Когато генерал-полковник фон Зеект формира 100 000-ния Райхсвер след суровите ограничения на Версайския договор, той планира подготовката и използването на тази бойна сила с двойна цел. От една страна тя е призвана да служи като малка, професионална, висококачествена армия (Eliteheer). От друга страна той трябва да послужи като кадрова армия, която трябва да осигури командирския корпус за бъдещата нараснала армия. Така фон Зеект проектира армия от лидери (Führerheer). В крайна сметка целта на Truppenführung е не да даде на германските командири „книга с рецепти” за това как се печелят битки, а да осигури комплекс от интелектуални инструменти, които да се прилагат към сложни и специфични бойни ситуации. На тази основа се изграждат въздушно-десантните войски на Вермахта, като пълноценен израз на идеята за елитни бойни подразделения, способни да решават всякакъв тип бойни задачи при всякакви условия. Успехът на какъвто и да е парашутен десант зависи главно от степента на бойна подготовка на парашутистите. Само когато парашутистите демонстрират

³ **Citino R.** Path to Blitzkrieg. Lynne Reinner Publishers. London, p.10.

превъзходство над врага още от самото начало, може да се разчита на успешна операция. По правило десантчиците попадат в изключително тежки бойни условия след приземяването си. Парашутистите „по собствена воля” попадат в обкръжение. Те трябва да се бият в условията на обкръжение и да победят в условията на обкръжение. В такава ситуация положението на пехотинеца би се оказало безнадежно. Ето защо фундаментално в обучението на десантника е да може да действа бързо и самостоятелно. Един от най-сложните проблеми за всяка въздушно-десантна операция е снабдяването. Приоритетно значение има снабдяването с боеприпаси, а не с храна. Ето защо парашутистът трябва да умее да гладува в бойна обстановка. В първите часове на боя германските парашутисти получават продоволствие само в изключителни случаи, като се ограничават само с носимите запаси продоволствие. Друг важен елемент на подготовката на десантника е икономията на боеприпаси. Врагът следва да се поразява от близка дистанция или в ръкопашен бой. Най-важното, обаче, е приучването към собствена изобретателност. Само по този начин може да се търси победа в неблагоприятните бойни условия на десанта.

Най-отличителният белег на германските десантчици, обаче, е техният особен боен морал. Именно бойният дух е онова изключително качество на германския парашутист, с което надвишава всеки друг боец от Вермахта и го вдъхновява за подвизи на бойното поле. Цялата подготовка на парашутиста е насочена към стремежа да се отсеят слабите характери и да се сплотят войниците със здравите връзки на другарство и вяра в своите командири. Както и при други германски елитни подразделения, парашутистите се отличават с особена гордост и силно чувство на принадлежност към своето особено военно общество.⁴ Въздушно-десантните части се превръщат в крепко сплотени,

⁴ Командващият германските парашутни войски генерал-майор Курт Щудент има свои разбирания за това, какъв трябва да бъде истинският парашутист и счита подготовителните 8 седмици на първоначалното обучение за особено важни в това отношение. Той се стреми да заложи в душите на войниците преданост към името, традициите и репутацията на парашутните войски, като целта е по този начин да се достигне до високия стандарт, който е необходим за въздушно-десантните подразделения. Генерал-майор Щудент оставя точни указания за това какви качества се очаква да бъдат проявени от бъдещия парашутист: „*Първото, което трябва*

отлично подготвени подразделения, на които изобщо или почти не е необходимо да се оказва въздействие, за да се получи от тях дисциплина и взаимопомощ и в най-тежкия бой. Това е дух на особено силно другарство, който свързва в единно цяло всички парашутисти, независимо от чиновете. Така Въздушно-десантните войски на Вермахта се отличават с изключително силно изразен *esprit de corps*, непознат в такава висока степен при никое друго елитно германско подразделение. Корпусният дух е много по-важен отколкото дисциплината. От редника до генерала, всеки трябва да премине едни и същи тренировки и да бъде изложен на едни и същи опасности по време на бой. Това създава изключително здрава връзка между командири и подчинени. Офицерите изпитват същите лишения и тежести, каквито понасят и войниците. Еднаквите преживявания, еднаквите натоварвания, еднаквите опасности свързват с връзките на другарството редовия парашутист с неговия офицер в такава степен, каквато е налице и при другите елитни бойни формирания.

Боен път на германските въздушно-десантните войски (01.09.1939-31.05.1940)

Скоро новият род войски получава възможност да покаже уменията си. Първите боеве се водят още в Полската кампания през септември 1939г., но те

*да направим е да посеем в хората дух на принадлежност към техния полк, да им вселим чувството на гордост за това, че са парашутисти. И нека тази гордост се основава на другарство, което ги свързва по-крепко и по-здро от всички останали, които служат в други полкове или в други войски. В основата на подготовката трябва да лежи не само дисциплината, която се строи върху страха и сляпото подчинение на командира, но и на взаимно доверие... По време на своите частни посещения в парашутните части аз съм се старал да давам пример, беседвайки с отделните бойци, обсъждайки личните им проблеми и съм старал да извличам полезното от техния светоглед. Доставя ми радост да видя какъв отклик намира моят подход и няма никакво съмнение, че *esprit de corps* в редовете на парашутистите ще укрепва толкова повече, колкото повече расте парашутният корпус. За парашутиста е позор да бъде изгонен от редовете на корпуса и да бъде преведен в друг род войски заради нарушение. Последващите успехи на парашутистите в бойни операции се дължат в огромна степен на това отношение към службата.” (Макнаб, К. Парашутисты Третьего Рейха. Эксмо: Москва, 2005. 33).*

имат трето-степен характер. Същинското бойно кръщение на германските въздушно-десантни войски е в операция „Учение на Везер” – нападението срещу Дания и Норвегия. За първи път във военната история са извършени бойни парашутни скокове. Завладени са важния мост Ставангер, както и ключовите летища Аалборг, Сора и Форнебу. По този начин решително се ускорява удара на основни сили на Вермахта. Впоследствие, немските парашутисти се сражават отлично и в боевете за Нарвик.

Адолф Хитлер визира парашутистите като специално тайно оръжие, което в решаващия момент трябва да бъде използвано с пълна сила. Този момент идва с началото на настъпателната кампания на Вермахта на Западния фронт. Германия задейства в тази операция всичко най-добро, с което разполага. Ето защо въздушно-десантните войски участват в пълен състав в настъплението. Те са включени в състава на Група Армии „Б”, която има за задача да осъществи отвличащ удар в направление Белгия и Холандия, който трябва да привлече основните сили на Съюзниците към северното крило на Германската армия. Бойната група „Кох” (по името на енергичния си командир капитан Валтер Кох) осъществява блестяща въздушно-десантна атака с планери срещу страховития и форт Ебен-Емаел, главният стълб на белгийската отбрана. Операция „Жълт” – настъплението срещу Франция, Холандия, Белгия и Люксембург – започва в ранните часове на 10.05.1940г. Щурмовата група на лейтенант Витциг обезврежда най-мощният форт в Европа за няколко часа. Същевременно, другите щурмови отряди овладяват трите ключови моста около форта. Белгийската отбрана е преодоляна още същия ден. Операцията срещу Белгия е пълен успех. Основните сили на 7.АвД, командвани непосредствено от генерал-лейтенант Щудент атакуват и превземат ключови цели в крепостта Холандия: мостът при Мурдейк, Дордрехт и Ротердам и летищата Ваалхавен, Ипенбург, Окенбург и Фалкенбург. Съпротивата на холандските войски срещу немските парашутисти е много по-силна в сравнение с тази в Белгия. Парашутистите изпълняват възложените задачи и доказват високата си ефективност. Те посяват хаос на комуникационните линии на холандските

войски, значително дезорганизируют отбраната на противника. Решителни за съдбата на Холандската армия се оказват именно боевете вътре в „Крепостта Холандия“. Десантите сковават силите на холандския I.AK и принуждават холандците да снемат части от други сектори на отбраната поради опасенията от нови въздушно-десантни атаки. В крайна сметка пробивът в „крепостта Холандия“ е успешно осъществен.⁵ Решението за използване на въздушно-десантни войски в операцията срещу Холандия се оказва правилно и то на цената на приемливи загуби.⁶ Ударът на въздушно-десантните войски срещу „Крепостта Холандия“ постига оперативен успех не просто заради ефективното изпълнение на тактическите задачи, но и в една огромна степен заради моралното въздействие, което този изцяло нов метод на воюване предизвиква в редовете на противника. Този извод се потвърждава и от коментара на генерал-фелдмаршал Кеселринг за въздушно-десантната операция в Холандия: *„Опитът за изненада се оказа успешен. Днес човек дори не може да си представи паниката, която се предизвиква от слуховете за появата на парашутисти. Операцията срещу Ротердам представлява малък военен шедьовър. Успехът на въздушно-десантната операция по отношение на нейното стратегическо значение е безспорен. Холандският боен театър*

⁵ **Типпельскирх, К.** История Второй Мировой Войны. Аст. Москва. 1999. 80.

⁶ Щудент впоследствие анализира същността на операциите по следния начин: *„Всичко през пролетта на 1940г. ние имахме 4 500 подготвени парашутисти-десантчици. За успешното настъпление в Холандия трябваше да ги използваме в пълен състав. Ние организирахме 5 батальона с обща численост от около 4 000 човека. Съвместно с нас действаше и 22-ра дивизия, състояща се от 12 000 човека, чието прехвърляне се осъществява по въздуха. Ограничеността на собствените ни сили ни застави да се концентрираме на две основни цели, изглеждащи като най-важни за успеха на настъплението. Главният удар (който командвах лично аз) беше насочен към мостовете в Ротердам, Дордрехт и Мурдейк, по които преминаваха основните транспортни артерии от юг през устието на р.Рейн. Нашата задача се състоеше в това да овладеем мостовете преди холандците да ги взривят. След това трябваше да ги удържаме до подхода на нашите танкови сили. Под мое разпореждане бяха четири въздушно-десантни батальона и една пехотна дивизия от три полка, чието прехвърляне се осъществяваше по въздуха. Ние постигнахме пълен успех, като при това загубите ни съставляваха всичко 180 човека. Трябва да призная, че ние много разчитахме на успеха, защото нашият неуспех можеше да стане неуспех за цялата настъпателна операция.”* (Гарт, Б. Битвы Третьего Рейха. Воспоминания высших чинов генералитета нацисткой Германии. Центрполиграф: Москва, 2005. 143-144).

практически е елиминиран. Операцията е организирана правилно още от самото начало и е осъществена с безпрецедентна енергия.”⁷

Въздушните десанти в Холандия демонстрират високите възможности на новия род войски. За първи път е разгърнат пълния потенциал на въздушно-десантната дивизия. Проблеми има, но те произтичат от недостатъчния баланс в общото командване на действията на десантчиците. Още тук започва да става ясно, че ръководството на въздушния десант трябва да бъде поверено на специално създаден щаб, включващ офицери както от сухопътните сили, така и от военно-въздушните сили. Двойното командване е източник на сериозни проблеми. Холандия показва и важността на гъвкавото взаимодействие между парашутистите и въздушно-преносимите пехотни части, както и на точността при спускането на десанта. Заложени са и други фундаментални положения за въздушния десант. Командирите на въздушно-десантните части трябва да се приземяват с първата вълна, за да се осигури максимално бърза организация на щурмовите части. Малките подразделения трябва да имат сериозна подготовка и организация, за да могат да действат самостоятелно при необходимост. Това изисква по-задълбочена и солидна подготовка на офицерите и унтер-офицерите. Цялостното командване на операцията, обаче, трябва да се осъществява от изходната база, за да може своевременно и коректно да се прецени къде трябва да бъде съсредоточено основното усилие, за да се ангажират оперативните резерви. За тази цел е необходима ефикасна комуникационна система и бързи доклади за обстановката. Впоследствие, тези командни правила са проведени до край в операция „Меркурий”. В Норвегия, Дания, Белгия и Холандия ясно е демонстрирано значението на изненадата за успеха на всяка въздушно-десантна операция. Липсата на изненада може да не попречи на крайната победа, особено когато за нея се бият блестящи войници като германските парашутисти, но със сигурност става причина за много жертви. Освен това ясно е показана необходимостта от поне локално въздушно превъзходство и

⁷ **Kesselring, A. and others.** Airborne Operations, German Appraisal. German Report Series. Military History Special Staff US Army. CMH Pub 104-13. Washington D.C. p.170.

адекватно предварително оперативно-тактическо разузнаване. Важно е взаимодействието на десантиралите войски с щурмовата авиация, което изисква предварителна систематична подготовка на радиовръзките въздух-земя, за да се постигнат резултати подобни на тези, които демонстрират танковете и пикиращите бомбардировачи. Важен урок от първите въздушно-десантни операции е, че дори авангардът на десанта да е напълно екипиран от самото начало на атаката, необходимо е допълнително доставяне по въздуха на тежко въоръжение – особено на оръдия и противотанкови средства.

Елитните бойни парашутисти жънат блякави победи, които вдъхновяват собствената им армия и стряскат противника повече от всичко останало. ОКН е принудено да признае решителния принос на елитните войски на Луфтваффе за крайната победа в първата фаза на Войната. 21 Рицарски кръста са материалният израз на това неизбежно признание - изключително постижение за бойно подразделение, което има едва една трета от числения състав на стандартна дивизия от Вермахта. Хитлер е толкова доволен от десантчиците, че решава да ги разшири до размера на пълна дивизия. Непосредствено след победата срещу Франция ОКН планира инвазия в Британия – операция с кодово наименование „Морски лъв”. Десантчиците трябва да играят ключова роля в тази дръзка операция. Съставът на дивизията се разширява. Щурмовата група на майор Кох е увеличена до размера на усилен полк с 4-батальонен състав вместо стандартния за пехотните полкове на Вермахта 3 батальонен състав. Полкът е преименуван въздушно-десантен щурмови полк (ВДЩурмП) заради запазената му марка – десантен щурм с планери. 2.ВДП и 3.ВДП са докарани до пълен числен състав на базата на кадри от 1.ВДП. Освен това са формирани редица дивизионни подразделения – ПВО батальон 7.ВДЗнБн, картечен батальон 7.ВДКчнБн и сапъорен батальон 7.ВДИнжБн; както и артилерийско подразделение 7.ВДАртДн, противотанково подразделение 7.ВДПтнБн и медицинско подразделения. В крайна сметка личният състав е утроен, за да се постигне формирането на пълна усилена дивизия. По ред причини, операция „Морски лъв” не се осъществява.

Хитлер не се осмелява да поеме риска за атака срещу Острова, без Вермахтът да си е осигурил тотално превъзходство във въздушното пространство на Англия.

Не на последно място, следва да се отбележи, че в Холандия е демонстриран и предпочитания тактически прием на германските десантчици, който ще бъде използван пълноценно в атаката на о-в Крит. Генерал-лейтенант Щудент го разработва и сам го нарича „тактиката на нефтеното петно“. Същността на метода се състои в създаването на няколко стабилни предмостия в началната фаза на десанта, без предварително да се определя решителния пункт. В хода на боя се изяснява къде е най-подходящо с оглед конкретните обстоятелства да се съсредоточи усилието на резервите. Този метод осигурява гъвкавост и свобода за маневриране на бойното поле, макар и да предявява много сериозни изисквания към тактическото умение и твърдостта на личния състав. Тази тактика е естествен плод на германската доктрина и изобщо на отношението на германските офицери към воденето на боя. Водеща е старата максима на Наполеон Бонапарт: „Влизаме в бой, а след това ще видим.“

Навечерието на операция „Меркурий“

Стратегическа ситуация

Пролетта на 1941г. Германия уверено държи стратегическата инициатива във Втората Световна Война. През септември-октомври 1939г. Вермахтът прегазва с лекота Полша. Съюзниците са неподготвени и неуверени в силите, за да направят нещо съществено, което да попречи на разгрома на поляците. През май-юни 1940 г. Вермахтът стартира операция „Жълт“ и разгръща мощно настъпление срещу Белгия, Холандия, Люксембург и Франция. Многочислената Френска армия е разгромена в блестяща светкавична операция, в която мобилните бронирани сили изиграват решаваща роля. Със стремителен танков удар през Арденските планини към Атлантическото крайбрежие основните сили на Френската армия са обкръжени в Белгия и Холандия. Единствено

британският експедиционен корпус без бойната си техника и малко французи, белгийци и холандци са евакуирани през пристанището на гр. Дюнкерк благодарение на неудачното решение на Адлоф Хитлер танковете да спрат настъплението си малко преди достигнат града. През юни 1940г. е осъществена втората фаза на Френската кампания. Германските войски напредват победоносно и скоро влизат в столицата Париж. Франция капитулира само след 2 месеца боеве. Германия изважда от строя най-сериозния си противник в Западна Европа. Единствено Великобритания продължава да се сражава срещу Третия Райх, но с ограничени възможности и разчитайки на естествения защитен потенциал на острова. Хитлер е на върха на славата си. Германия се вижда победител във Войната. Лятото на 1940г. Германия разгръща мащабна въздушна офанзива срещу Британия с цел да разгроми Кралските ВВС и да подготви оперативната обстановка за планираната десантна операция „Морски лъв“. Хитлер и Гьоринг, обаче, допускат сериозни оперативни грешки. От своя страна британските пилоти се сражават вдъхновено и твърдо. Въздушният блиц срещу Великобритания се проваля и Фюрерът отменя десанта на британските острови за неопределено време. Въпреки този крупен оперативен неуспех немската увереност в победата не е накърнена. Вермахтът още няма поражение в сухопътни бойни действия, а изтощената Великобритания е много далеч от състоянието, в което би могла да опита настъпателни действия срещу Третия Райх. При това положение Хитлер насочва амбициите си на изток и от края на 1940г. започва подготовката за операция „Барбароса“ – настъплението срещу Съветския Съюз.

Преди да започне инвазията в Русия Германия трябва да осигури южния си фланг. Италия влиза във Втората Световна Война на страната на Германия на 10.06.1940г. , след като Франция е съкрушена. Италианският диктатор Бенито Мусолини има големи амбиции за разширяване територията и влиянието на Италия в Африка и Средиземноморието. Той вижда, че заема подчинено положение по отношение на своя по-успешен партньор от Оста и не

иска дълго да се примирява с това.⁸ Мащабът на италианските амбиции, обаче, се разминава с готовността и възможностите на Италия да воюва. На 28.11.1940г. Италия обявява Война на Гърция. Италианците започват самонадеяна кампания, която се базира на неправилна политическа и военна оценка на обстановката. За няколко дни настъплението на Италианската армия е спряно. Гръцката армия минава в контрастъпление и поставя италианските войски в затруднено положение. След 4 седмици бойни действия Италия е изправена пред поражение на Балканския п-в. Проблемът скоро се превръща в капитален. Големият външнополитически авторитет на Оста, натрупан в първата година на Войната благодарение на блестящите победи на германското оръжие, е силно разклатен.⁹ Недопустимо е Англия да има възможност да се установи в Юго-източна Европа по време на германското настъпление в СССР. Това би означавало целият южен фланг на Оста да бъде уязвим: британците биха имали изгодни бази за въздушни удари срещу Италия и нефтените находища в Румъния, както и възможност да поддържат Балкански сухопътен фронт срещу силите на Оста, а и не на последно място това би оказала негативно влияние на външно-политическите позиции на Гърция, Турция и България.

През нощта на 26-27.03.1941г. в Югославия е извършен държавен преврат. В страната взимат връх прозападните настроения. Германия действа светкавично. На 06.04.1941г. Вермахтът навлиза в Югославия и в Гърция и след светкавично настъпление принуждава Югославия да капитулира на 18.04.1941г. Настъплението срещу Гърция също се развива с ускорени темпове, въпреки че гърците са подкрепени от британски експедиционен корпус.

След реорганизацията десантните части вземат участие в операция „Марита” - настъплението на Вермахта срещу Гърция. Германците настъпват

⁸ **Типпельскирх, К.** История Второй Мировой Войны. Аст. Москва. 1999. 162.

⁹ Хитлер разбира положението съвършено правилно – ако митът за непобедимостта на държавите от Оста е заплашен, то престижът на Англия ще расте. Н отова се обяснява не само с италианската авантюра, но и в немалка степен и с това, че въздушната битка за Англия не дава очакваните резултати и не е предприето нахлуване. (**Типпельскирх, К.** История Второй Мировой Войны. Аст. Москва. 1999. 168).

стремително и гръцките и британските войски отстъпват към Пелопонес. Така Коринтският канал и мостът над него придобиват ключово значение за прекъсване на успешното отстъпление на Съюзниците. На 2.ВДП е поставена задача да овладее моста и да го удържи до подхода на основните сили. Атаката започва в 5.00 ч. на 26.04.1941 г. Планът предвижда спускането в двата края на моста на 54 сапъори-парашутисти, които трябва да го овладеят и да създадат условия за приземяване на останалите части на батальона. Операцията, обаче, не постига планираните резултати. Планерите преминават през много плътен зенитен заградителен огън и се приземяват доста точно, макар и един от тях да се врязва в моста. Атакуващите избиват охраната и обезвреждат взривните устройства. Въпреки това по време на контраатаката на британците по неизвестни причини се взривяват част от подривните заряди. Така и не се изяснява защо детонират зарядите. Едни твърдят, че това е резултат на случайно попаднал снаряд; други – на действията на двама британски офицери; трети – на точната стрелба на съюзни снайперисти. В резултат на взрива на моста, голяма част от брега на канала, както и много парашутисти са взривени. Другите роты на 2.ВДП, които към този момент са спускани като подкрепления понесат тежки загуби – един взвод от 3./2.ВДП пада със самолета си в морето и всички десантчици загиват. Въпреки трудностите германците овладяват позициите на британските ПВО и надделяват над отбраната на противника в града. Вермахтът овладява Пелопонес и Гърция е победена. 7.АвД вече има плацдарм за въздушно-десантна атака срещу Крит.

Оперативен план

Идеята за въздушно-десантна атака срещу Крит е естествен резултат от натрупания вече солиден боен опит и самочувствие. Парашутистите никога преди 1939г. не са използвани за бойни мисии, така че всяка операция, предприета от тях през първия период на Втората Световна Война е историческа. В Холандия германските десантчици действат като авангард на сухопътните войски, овладявайки мостове и летища. В Белгия парашутисти-

сапъори елиминират най-силния форт в света. В Нарвик десантчиците са използвани като „пожарна команда” – подвижен резерв за овладяване на кризисна ситуация на съответния боен театър. В Коринт парашутистите преграждат пътя за отстъпление на противника. Генерал-лейтенант Курт Щудент вече се стреми към още по-дръзка цел – овладяването на голям добре защитен остров чрез вертикално обкръжение с въздушен десант. Толкова амбициозна мисия дори не е мечтана в шабните кабинети. Така на въздушно-десантната атака срещу о-в Крит е съдено да се превърне в крайъгълен камък в Световната военна история. Навечерието на тази операция е белязано от силните емоции в редиците на самите парашутисти. Новите доброволци, които са попълнили състава на дивизията горят от желание да участват в крупно сражение. Ветераните от Белгия, Холандия и Скандинавия са по-сдържани. Генерал-лейтенант Щудент е напълно запознат с положението и не смята да разочарова своите войници с второстепенни оперативни задачи. Нещо повече той вече разполага с 19 батальона десантчици, а допреди година те са били едва 5 батальона. Същевременно генерал-лейтенант Щудент е повишен в командир на корпус – XI.АвК, включващ 7.АвД и 22.ВПнД. На овакантия от него пост на командир на 7.АвД е назначен генерал-лейтенант Зюссман. Числеността на батальоните е повишена от 510 на 580 бойци. Не само че бойците са повече, но и бойните им качества запазват все същите отлични нива. Причините за това са две: на първо място, най-добрите бойци от сухопътните подразделения стават доброволци за парашутните подразделения след Холандия. На второ място, нивото на опит и подготовка е значително повишено след сблъсъка с реалните бойни изпитания.

Стратегическото значение на о-в Крит само по себе си е сериозно. Островът представлява жизнено важен пункт в общата стратегия на Германия в Средиземно море. Ако остане в ръцете на Съюзниците, той може да бъде използван за въздушни удари срещу нефтените находища в Румъния, които обезпечават за Германия повече от 50% от петролните доставки. Овладяването на острова гарантира сигурността и на жизнено важната морска линия

Констанца-Коринт-Италия, значително би ограничило британските позиции в Източното Средиземноморие, както и би дало възможности за по-нататъшните активни германски действия срещу Египет и Суецкия канал. Генерал-лейтенант Щудент отдавна планира операции за завладяване на островите в Средиземно море и в Адриатическо море чрез въздушно-десантни удари. Целта е да се срина комуникационната мрежа на Съюзниците, което логично ще доведе до крушение на тяхната отбрана на Средиземноморския боен театър. ОКВ също разсъждава в тази посока и след завладяването на континентална Гърция генерал-лейтенант Щудент получава първата си крупна задача в изпълнение на този стратегически замисъл – завладяването о-в Крит. Генерал-лейтенант Щудент съставя без да губи време оперативен план с кодовото название „Меркурий”. За реализацията на този план са ангажирани всички парашутисти на разположение на Вермахта. 22.ВПнд, обаче, е прехвърлена да отбранява петролните залежи на гр. Плоещ срещу евентуална въздушно-десантна атака на Съюзниците – нещо от което Хитлер се страхува, без да има никакви реални основания към този момент, като се има предвид състоянието на парашутните части на Великобритания. За сметка на това поддръжка на десантчиците ще оказва 5.ПлД под командването на генерал-майор Рингел. Дивизията е елитна бойна част, прекрасно подготвена за боеве на планинския терен на острова, но въпреки това тя не е тренирана за действия при условията на транспорт по въздуха и поддръжка на парашутни части. Въпреки това силите на десанта са достатъчно мощни и имат следния състав: ВДЩурмП, командван от генерал-майор Мейндл; 1.ВДП, 2.ВДП и 3.ВДП, обединени под общото командване на генерал-лейтенант Зюссман; 5.ПлД под командването на генерал-майор Рингел; редица специализирани подразделения, включващи сапъорни части и батареи лека артилерия. Предвидени са повече от 500 транспортни самолети за участие в операцията. Всички бойни формирования са обединени в XI.АвК под общото командване на генерал-лейтенант Щудент.

Оперативният план е замислен и съставен с амбиция и компетентност, характерни за най-добрите постижения на германската щабна работа. Целите на

удара са разположени преди всичко по северното крайбрежие на острова – летища, мостове, височини и градове. Планът за нападение на XI.АвК предвижда овладяването на трите ключови летища – Малеме, Ретимон и Ираклион, като главна предпоставка за успешно осъществяване на десанта. Предвижда се и блокиране на главния град Кания и залива Суда. Графикът на операцията се повлиява значително от необходимостта от включването на VIII.АвК в бойните действия. Авиацията на VIII.АвК не е в състояние да поддържа планираното нападение в четирите посоки едновременно преди обяд на деня X. Ето защо нападението се реализира на два етапа. I етап: атака срещу Малеме и Кания в деня X, в 7.15 ч.; II етап: атака срещу Ретимон и Ираклион в деня X, в 15.15 ч.¹⁰ Безмислено е да се градят предположения дали друг график на нападение или друго разположение на силите би довело до по-бързо и успешно нападение. Ясно е, че войските по целия фронт на десанта биха попаднали отново на отлично подготвена отбрана. Успехът зависи преди всичко от смелостта и тактическото умение на десантчиците. Първата атакуваща вълна се състои от бойната група „Запад“, която включва по-голямата част от ВДЩурмП; както и бойна група „Център“ – 3.ВДП заедно с I./ВДЩурмП под общото командване на полковник Хайдрих. Задачата на бойна група „Запад“ (около 2 460 войници и офицери) е завладяването на летището в Малеме, както и мрежата мостове, пътища и позиции на ПВО в района на Кания, където се дислоцира щабът на новозеландския генерал-майор Фрайберг – командващ съюзните сили на острова. Бойната група „Център“ има за задача също да овладее ред цели около Малеме и Кания, както и да развива настъпление в източно направление. Самолетите доставили първата вълна трябва да се върнат на базите в гр. Мегара, гр. Коринт и някои второстепенни летища, за да натоварят втората вълна – 1.ВДП и 2.ВДП. 1.ВДП съставлява бойна група „Изток“ - около 2 300 войници, унтер-офицери и офицери, командвани от полковник Бройер и има за задача да овладее летището в гр. Хераклион. 2.ВДП влиза в състава на бойна група „Център“, командвана от

¹⁰ RL-33-98. Gefechtsbericht XI.FI.-Korps. Einsatz Kreta. Bundesarchiv. Frieberg. 10.

полковник Щурм, и има за задача да овладее летището в град Ретимон. След обезпечение на целите от въздушно-десантните вълни те трябва да бъдат усилены от морски десант, потеглил от континентална Гърция, на реквизирани от населението всевъзможни плавателни съдове трябва да пристигнат сили от 5.ПлД. Личният състав на въздушно-десантните части е снабден с минимум храна и вода с цел всеки отделен десантчик да носи повече боеприпаси и друга бойна екипировка. На 28.04.1941г. Хитлер подписва Директива No28, оторизираща нападението срещу Крит. Стартирана е гигантска логистична операция. В Германия всички командири на въздушно-десантни полкове получават заповед да готвят своите части за отпътуване към Гърция. Батальонните командири от своя страна са инструктирани да спазват пълна секретност за целта на операцията. Войниците махат отличителните си знаци, сменят се документите им, специалната екипировка е педантично опакована и прикрита. Забранено е използването на поща. При тези мерки за сигурност на 16 май всички парашутни подразделения са съсредоточени в Пелопонес. Същият ден командирът на IV.ВФ и командващ цялата операция – генерал-полковник Льор – събира щаба си и старшите командири в гр. Атина. Направен е последен подробен разбор на атаката и е определена датата 20.05.1941г. за начало. Непосредствено след тази среща генерал-лейтенант Щудент събира своите командири на полкове и батальони за финален разбор на действията на десантните подразделения. Полковник Хайдрих си спомня: *„С тих, но ясен и леко вибриращ глас, генерал Щудент обясняваше плана на атаката. Това беше негов личен план. Той беше го съставил, беше се борил за него срещу силна опозиция и беше изработил всичките му детайли. Човек можеше да усети, че този план е станал част от него, част от неговия живот.“*¹¹

Прелюдия на сражението

Още до началото на операция „Меркурий“ се случват редица събития, които решително повлияват на нейния ход. Първото и най-важното събитие е,

¹¹ **Haydte, F.** Daedalus Returned. Aberdeen Bookstore. Aberdeen. 2001. 40.

че Съюзниците узнават за подготвяното нападение. Британското разузнаване разбива секретния код „Ултра” и прихваща германските секретни съобщения, които изясняват с точност времето и целите на десанта. Съответно, Съюзниците дислоцират войските си за защита на целите, определени от Вермахта. Освен това, докато британското разузнаване демонстрира прекрасна оперативна работа, то германското разузнаване подвежда Вермахта, като оценява грешно силите на Съюзниците на острова, считайки, че по-голямата част от боеспособните съединения са прехвърлени вече в Египет. Оценката за състоянието на врага в най-решаващите пунктове не отговаря на действителното положение на о-в Крит.¹² Парашутистите са принудени да се сблъскат с пагубните последствия от тези грешки още в самото начало на операция „Меркурий”. Британците разполагат с 3 пъти повече войски от предварителните разчети. На острова се намират около 9 000 гръцки войски – 3 батальона от 5.ПД, батальонната група на критската жандармерия, батальонната гр,па на гарнизона на Хераклион, както и сборен батальон от оцелели от 12&20.ПД; около 39 000 войници на Британската Общност, от които 14 000 гарнизон на острова и 25 000 евакуирани полеви регулярни полеви части от Британския експедиционен корпус. Тук е новозеландската 2.ПД (без 6.ПБр), отборно подразделение, съставено само от доброволци с високи бойни физически и морални качества, като има и изцяло маорски батальони, чийто бойци идват от родове със столетни воински традиции. Освен това на острова е и усилената австралийска 19.ПБр и английската 14.ПБр. Те очакват нападението и са подготвени за отбрана. Предварително са анализирани всички удобни места за парашутна атака и са осигурени контрамерки – естествени препятствия, маскировка на огневите точки, рационално разположени зенитни батареи. Местното население всячески подкрепя Съюзниците. Командир на всички съюзнически сили на острова е славният новозеландски генерал-майор Фрайберг, най-младият генерал на Британската Общност от Първата Световна Война, носител на Кръста Виктория и редица други отличия, известен с

¹² RL-33-98. Gefechtsbericht XI.FI.-Korps. Einsatz Kreta. Bundesarchiv. Frieberg. 7.

тактическото си умение. Той е толкова самоуверен, че продължава да закусва невъзмутимо, дори когато в небето на Крит се появяват транспортните самолети с първата вълна десантчици. Същевременно, в Гърция не са подсигурени достатъчно добре подготвени летища със задоволителна дължина. Освен това летищата, предоставени за провеждане на операцията трябва да се споделят със самолетите и на VIII.АвК. Проблемите с логистичното осигуряване са още по-сериозни. Основната част от снабдяването за операцията се осъществява през пристанищата на гр. Коринт и гр. Пирея. Товарите впоследствие се разпределят по местоназначение чрез автомобилен превоз по разнебитени пътища. Най-сериозни притеснения създава снабдяването на летищата с гориво за самолетите, поради липсата на адекватни съоръжения за зареждане.¹³ Проблемите със снабдяването и осигуряването на гориво довеждат до двукратно отлагане на операцията – първо за 18.05, а след това за 26.05. След блестящите въздушно-десантни операции в Западна Европа Вермахтът не може да разчита на оперативна изненада. Командването се надява да постигне поне тактическа изненада, но и това няма да се получи. Противникът, считано от 15.05.1941 г. ежедневно очаква атаката и непрекъснато е в състояние на пълна бойна готовност от ранните утринни часове.¹⁴

Оперативният план на операция „Меркурий” е истински шедьовър, но още от самото начало на неговото осъществяване той започва да страда от редица практически проблеми. Въпреки това генерал-лейтенант Щудент и неговият щаб работят енергично със свойствената за десантчиците амбиция и увереност. Това е много характерно за елитните германски парашутисти – целеустременост – въпреки множеството проблеми на подготовката. Водещ е

¹³ Понеже колонките за гориво не бяха приспособени за такова зареждане, цялото зареждане с гориво се извършваше посредством бензинови варели. Броят им стигаше едва за две ескадрили. В началото на операцията 3 ескадрили трябваше да останат на земята, а празните варели се връщаха в Пирея и отново се пълнеха с гориво. RL-33-98. Gefechtsbericht XI.Fl.-Korps. Einsatz Kreta. Bundesarchiv. Freiburg. 6.

¹⁴ RL-33-98. Gefechtsbericht XI.Fl.-Korps. Einsatz Kreta. Bundesarchiv. Freiburg. 12.

стремежът към победата, който впряга успешно умението и таланта в преодоляването на всички възможни препятствия.

Сражението за Крит

Първата вълна на десанта, о-в Крит 20.05.1941 г.

Първи в 5.30 ч. излита I./ВДЩурмП. Към о-в Крит го транспортират 72 Юн-52, теглещи по един планер. Атаката с планерите трябва да се осъществи по график в 7.15 ч. Главните цели на батальона са хълм 107, летището на Малеме, както и моста на р. Тавронитис. Час и половина по-късно останалите десантчици от полка трябва да се спуснат с парашути в района и да се включат в боя. III./ВДЩурмП трябва да десантира източно от летището около 30мин. след приземяването на планерите. 9./ВДЩурмП трябва да овладее източната част на пистата, докато останалите 3 роты от батальона трябва да осигурят района срещу евентуални контраатаки на противника. IV./ВДЩурмП трябва да десантира на западния бряг на р. Тавронитис на около 1км от летището. Тази отдалечена десантна зона се предвижда, за да се даде достатъчно време на батальона да се организира, защото именно той разполага с основната част от тежкото въоръжение на бойна група „Запад” – 107мм минохвъргачки, 37мм противотанкови оръдия, както и значително количество тежки картечници. Генерал-майор Мейндл и неговият щаб ще десантират заедно с IV./ВДЩурмП. II./ВДЩурмП ще десантира малко по-късно в същия район със задачата да действа като общ резерв на групата. По план генерал-майор Мейндл трябва да разполага с около 2 000 десантчици на острова към края на първия ден. Районът на Малеме се отбранява от над 6 000 съюзнически войници, сержанти и офицери под командването на бригаден генерал Путик. Ключовият пункт – летището на Малеме се отбранява от първокласните бойци на новозеландската 5.ПБр, около 3 000 бойци. Проблемът за защитата на генерал-майор Фрайберг е, че самото летище се отбранява непосредствено само от XXII./5.ПБр, докато XXIII./5.ПБр е разположен на 2км източно, маорският XXVIII./5.ПБр е дислоциран на 6км.

източно и само XXI./5.ПБр е по-близо – държан е в резерв в лозята на гр. Малеме. Това разпръскване на силите е груба грешка на генерал-майор Фрайберг. От общо 42 000 бойци, с които разполага на острова, той е оставил едва 644 да отбраняват, както ще се окаже по-късно, ключовата цел на въздушния десант.

Щурмовата група „Мюрбе”, командвана от лейтенант Мюрбе, е сформирана от 2 взвода на 6./ВДЩурмП, усилена с 2 противотанкови взвода от 14./ВДЩурмП и със сапъорен взвод от 16./ВДЩурмП. Мисията на лейтенант Мюрбе е да разузнае дали летателната площадка, близо до с.Кастели би могла да се използва за въздушен транспорт на планинските егери, както и да овладее пристанището в залива на Малеме. Мюрбе и неговите 70 бойци налитат със своите планери върху маскираните и неразкрити от разузнаването позиции на около 1 000 гръцки войници и един взвод британци. Обкръжени са бързо след приземяването и бойната група е практически унищожена. Началото е ужасно. Новозеландският XXII./5.ПБр пресреща планерите със страховит огън от 12 зенитни оръдия. През огъня на противника щурмовата група на лейтенант Браун в състав от 36 бойци се приземява в целта – южно от моста Тавронитис. Не земята понася тежки загуби – включително е убит и лейтенант Браун – но въпреки това успяват да предотвратят взривяването на моста. Командването на групата поема лейтенант Требес, който с решителни действия изтласква новозеландският взвод, охраняващ моста и установява предмостия на двата му края. 3./ВДЩурмП в състав от около 100 десантчици под командването на оберлейтенант фон Плесен атакува позициите на британците около устието на р. Тавронитис. Съюзниците пресрещат неговите планери с интензивен огън на 10 зенитни оръдия. Трите взвода понасят тежки загуби още във въздуха, но все пак успяват да се организират на земята и да атакуват ПВО позициите. Първите две атаки са неуспешни – убит е и оберлейтенант фон Плесен. Освен това при приземяването са тежко ранени и тримата взводни командири. Командването поема следващият боеспособен по реда на старшинството – фелдфебел Елерзик. Той организира без колебание трета атака. Единият взвод овладява едната

батарея; вторият взвод – втората батарея. Германците обръщат завладените оръдия срещу третата батарея и я елиминират. Същевременно фелдфебел Елерзик също е убит и най-старши остава ротният доктор Вейзел. Той нарежда ротата да се окопае на западния край на летището. Така към 10.00 ч. 3./ВДЩурмП удържа район от позицията на лейтенант Требес на моста до западния край на летището.

4./ВДЩурмП има изключително важната задача да атакува и завземе хълм 107, доминиращ летището. Именно с планерите на тази рота десантира и командирът на I./ВДЩурмП заедно с щаба си - най-популярният парашутист в Света, живата легенда, майор Валтер Кох. 4 от планерите въобще не достигат до десантната зона, защото теглещите въжета се късат преждевременно и планерите падат в морето. Останалите 80 бойци достигат острова, но отново са пресрещнати от яростен зенитен огън. Пилотите маневрират отчаяно, за да избегнат попаденията, но 3 от планерите се разбиват и изгарят при приземяването. Загива ротният командир лейтенант Сарацин. Майор Кох е прострелян още в първите минути в главата и е изваден от строя с тежка рана. Това раняване едва не му коства живота, ако не е светкавичната намеса на д-р Ягер. За кратко време 4./ВДЩурмП губи половината си бойци. В тази ситуация атаката на хълм 107 е временно отложена. Една малка група изнася майор Кох към моста, а останалите бойци задържат с върховни усилия позиция по скалите около хълма.

III./ВДЩурмП под командването на майор Шербер включва повечето от героите на превземането на Ебен-Емаел. Капитан Витциг също е тук, но вече е командир на 9./ВДЩурмП. Мисията на батальона е да се приземи източно от летището на Малеме и да блокира всички възможни контраатаки на противника откъм Суда и Кания. За целта батальонът е усилен с един противотанков взвод от състава на 14./ВДЩурмП и с два разчета 20мм зенитни оръдия. Срещу тях е новозеландският XXIII./5.ПБр. Кивитата пресрещат германците с яростен огън, още докато самолетите захождат към десантната зона. Огънят е така интензивен, че пилотите губят самообладание и прибързват със спускането на

десантчиците. В резултат 500-те бойци на батальона са спуснати на малки групи, разпръснати в район от 10кв.км. Кивитата излизат от маскираните си позиции и стрелят от всички възможни оръжия. Секторът се превръща за кратко време в истинска касапница. Така например щабната рота губи 2/3 от личния си състав още в началото на боя. Много от ветераните от Ебен-Емаел служат в 11./ВДЩурмП. Техният подвиг е вдъхновил много млади доброволци да се запишат в редиците на елитната дивизия. Такъв е случаят и с редник Водарз, който се мести от сухопътните войски при парашутистите. Той служи при своите идоли в 11./ВДЩурмП. Той си спомня първите минути на Крит: *„Имаше силен вятър, поради което част от батальона се приземи в морето. Хълмовете около Малеме бяха изключително силно отбранявани от подготвени терасирани позиции. Много парашутисти бяха убити още във въздуха или висящи по дърветата. Британците и новозеландците не спираха да стрелят по куполите на парашутистите, докато не ги направеха на решето, а после силният вятър ги разкъсваше. Тогава смъртоносното падане беше въпрос на секунди. Освен това парашутисти висяха по дърветата и навсякъде, където се оглеждаше човек трупове лежаха върху трупове.”*¹⁵ 11./ВДЩурмП е практически унищожена. Командирът оберлейтенант Юнг загива с дузина свои бойци, докато се опитва да изпълни първата задача на ротата – локализиране и унищожаване на комуникационен център. Командирът на 10./ВДЩурмП оберлейтенант Шулте-Шасе също е убит в първите часове на боя, а командирът на 9./ВДЩурмП е тежко ранен и изваден от строя. Така трима от четирима ротни командири са обезвредени още в началото на операцията. От войнишкия състав 2/3 са убити или изчезнали.¹⁶

IV./ВДЩурмП, под командването на капитан Герике, усилен с 1./7.ВДАртДн се приземява непосредствено след планерите на Кох на западния

¹⁵ **Wodarz, H.** Charakter und Leistung. Was bleibt ist Die Grimmerung. Gigenverlag-Berlin. 2003. 107.

¹⁶ Изчезнал на Крит често е същото като убит, защото гръцките цивилни убиват всички ранени парашутисти, до които се доберат. (**Christensen, B.** 1st Fallschirmjager Division in World War II. Schiefer Military History. Atglen. 2007. 143).

край на р. Тавронитис. Групата на Герике носи и най-много тежко въоръжение и затова нейното успешно приземяване е от изключителна важност. Така 13./ВДЩурмП с командир оберлейтенант Зауер е натоварена на 10 самолета, всеки от които носещ по една 105мм минохвъргачка с муниции за 25 изстрела и по 10 бойци; 14./ВДЩурмП с командир капитан Кизел носи със себе си две 37мм противотанкови оръдия; 15./ВДЩурмП с командир оберлейтенант Добке носи със себе си 25 тежки картечници MG-34; съставът на батальона е завършен от сапъорната рота по командването на оберлейтенант Хьофелд. След IV./ВДЩурмП летят самолетите, теглещи 4 планера с 31 бойци на 1./ВДАртДн с две късоцевни 75мм оръдия под командването на капитан Шрам.¹⁷ Батальонът е вдигнат по тревога като всички останали в 3.30 ч. Десантчиците се снаряжават и получават кафе, а след това се качват на самолетите. Командващият бойна група „Запад“ генерал-майор Мейндл се качва в самолета на Герике.¹⁸ Самолетите са пресрещнати над Крит от все същия интензивен зенитен огън. Пилотите, обаче, запазват този път присъствие на духа, спускат самолетите на пределно ниска височина до 100м, за да минимизират евентуалното разпръскване на бойците при спускането с парашути. В това време спускачите стават обръщат се към десантчиците и командват отсечено: *„Подготви се! Стани! Закачи! Провери! Потвърди! Напред! Готов за скок! Скок!“* Батальонът се спуска успешно на точната десантна зона и бързо се организира. Генерал-майор Мейндл заповядва на 15./ВДЩурмП да пресече р. Тавронитис, за да установи контакт с 3./ВДЩурмП, а след това със съвместни действия да

¹⁷ 26-годишният Шрам е наричан от хората си „Късия“, защото е необикновено нисък човек на фона на нормално високите парашутисти. Но той е толкова твърд, колкото и нисък и осем години е служил в артилерийско подразделение. Именно Шрам е първият офицер, който експериментира с доставянето на артилерийски единици на бойното поле чрез самолет. „Късия“ Шрам ще стане легенда в артилерийското подразделение. На Крит Шрам трябва да поддържа батальона на Герике. Пак там. (Christensen, B. 1st Fallschirmjager Division in World War II. Schiefer Military History. Atglen. 2007. 144)

¹⁸ „Аз ще летя с твоя самолет Герике! Ти ще скочиш първи, а за ще те следвам и ще правя точно това, което правиш и ти“, казва генерал Ойген Мейндл, командирът на шурмовия полк. „Трябваше да изкарате парашутен курс, генерале“, отговоря Герике. „Няма значение! Глупости! При Нарвик се приземих без никакъв курс и това ще се случи и сега“, отговаря Мейндл. Герике отвръща с усмивкаМ „Вие определено ще се приземите. Въпросът е само КАК!“ (Kurowski, F. Der Kampf um Kreta. Moevig Verlag. Germany. 1982. 38).

овладеят с. Тавронитис. Д-р Нюман – командир на медицинската рота на полка – получава заповед след това да устрои лазарет в селото. 15./ВДЩурмП преодолява методично съпротивата на новозеландската С./XXII./5.ПБр, свързва се с 3./ВДЩурмП и усилва със своите тежки картечници 3./ВДЩурмП. В това време вече се приземяват четирите планера с артилерията. Един планер е свален и това е причина за загубата на едното оръдие, но другото оръдие е успешно сглобено и оказва неопенима поддръжка на своите. Сапърите от 16./ВДЩурмП се спускат встрани от планираната зона на 2 000м южно от с. Тавронитис, където са изолирани от всички германски части. 2-ри взвод понася много загуби от нападенията на яростното местно население непосредствено след приземяването. Оцелелите, обаче, все пак се организират и достигат до западния склон на хълм 107. Генерал-майор Мейндл вече знае, че бойците на Кох са блокирани в подножието на хълм 107 и че трябва да прекоси реката с полка си, за да изпълни бойните задачи. Генерал-майор Мейндл повежда първата атака през реката срещу XXII./5.ПБр, но за нещастие е ранен в гърдите от картечен откос. Генералът е отнесен в лазарета, вече организиран от д-р Нюман в селото. Нуждае се от незабавна евакуация от острова за спешна хирургическа операция. Мейндл, обаче, продължава да командва. На всичкото отгоре има сериозни проблеми с радиоконтакта с главното командване в гр. Атина – двете мощни 200Watt радиостанции са повредени при приземяването. В крайна сметка свързочниците правят невъзможното и с една 80Watt радиостанция успяват в крайна сметка към 10.00 ч. да установят радиокontakt с генерал-лейтенант Щудент.

Същевременно, боят на острова продължава с още по-голяма интензивност. Оберлейтенант Требес получава заповед да събере шурмова група от собствената си рота и един взвод от 3./ВДЩурмП, за да атакува към 11.00 ч. хълм 107. Атаката е неуспешна – противникът има сериозно числено превъзходство и много стабилна отбранителна позиция. Требес се оттегля към позицията на 3./ВДЩурмП западно от летището. Генерал-майор Мейндл възлага командването на I./ВДЩурмП на полковия лекар – д-р капитан Нюман

– тежкото състояние на майор Кох не му позволява да ръководи батальона си. Д-р капитан Нюман организира нова бойна група от около 100 бойци, които представляват боеспособния личен състав на 3.&4./ВДЩурмП, усилен с един взвод от 13./ВДЩурмП и една 105мм минохвъргачка от IV./ВДЩурмП. Минохвъргачният разчет, обаче, има трудната задача да премине на източния бряг на р. Тавронитис, където има удобна позиция за огън срещу хълма. Артилеристите се справят с тази задача, пренасяйки 105кг минохвъргачка в адска жегла и под обстрела на противника.

II./ВДЩурмП под командването на майор Щенцлер се спуска с парашути около 8.00 ч. в десантната зона на IV./ВДЩурмП. Майор Щенцлер организира енергично хората си въпреки вражеския огън. После се явява в лазарета за рапорт пред генерал-майор Мейндл. Мейндл заповядва на майор Щенцлер и на капитан Герике да организират овладяването на хълм 107. Майор Щенцлер трябва да атакува от юг и от запад със своите 5.&7./ВДЩурмП, а капитан Герике – от север с бойна група от своя батальон. След превземането на хълма капитан Герике има втора задача – да прочисти района по двете страни на главния крайбрежен път и да изтласка Съюзниците отвъд източния край на летището. Атаката започва в 15.00 ч. с поддръжката на всички налични тежки оръжия на IV./ВДЩурмП. Бойците на капитан Герике са притиснати в подножието на хълма, но 7./ВДЩурмП успява с методичен натиск да достигне върха. Командирът на ротата оберлейтенант Барметлер полага нечовешки усилия да води ротата си, защото е получил тежка контузия на гърба при приземяването с парашута, но все пак успява да изпълни бойната си задача. На върха командирът на новозеландския XXII./5.ПБр полковник Андрю все още е уверен, че може да удържи позициите си.¹⁹ Мъжете от батальона споделят същата увереност. Те подобно на други елитни бойци са свикнали да се справят с проблемите, разчитайки единствено на себе си. Това е въпрос на чест за тях. Така в 14.45 ч. полковник Андрю изпраща радиосообщение до XXIII./5.ПБр:

¹⁹ Той е носител на кръста „Виктория“ и лично е формирал 22-ри батальон. Провалът не е опция за Андрю. (Christensen, B. 1st Fallschirmjager Division in World War II. Schiefer Military History. Atglen. 2007. 149).

„Няма да искаме от вас контраатака, освен ако положението не стане много сериозно. Засега всичко е под контрол и рапортите от другите подразделения са задоволителни.”²⁰ Бойната ситуация, обаче, методично излиза от контрола на поковник Андрю, защото 5.&7./ВДЩурмП неудържимо напредват към върха от две страни. В 17.00 ч. полковник Андрю прави отчаян опит да промени хода на боя – организира контраатака с двата си тежки танка „Матилда”, поддържани от един взвод пехота. Контраатаката, обаче, е лошо организирана. Десантчиците изваждат от строя танковете с помощта на единственото си 37мм противотанково оръдие и отбиват удара. Андрю вече е изгубил радиовръзка с три от ротите си. Същевременно Луфтваффе вече оказва енергична поддръжка на своите и нанася сериозно удари срещу хълма с пикиращи бомбардировачи. Андрю е принуден да преодолее гордостта си и да поиска помощ от XXIII./5.ПБр. Прекият му командир, обаче, бригаден-генерал Харгест отказва с нереалистичния мотив, че е още рано за включване на резерва. Бригаден-генерал Харгест има грешна преценка за ситуацията, защото подобно на всички останали бригадни командири на Съюзниците командва от пост, който е отдалечен на 10км от боя. Германските командири ръководят от предния край и това им позволява да поддържат максимално бойно напрежение на своите части и най-важното – да задържат инициативата, въпреки неколкочкратното числено превъзходство на противника. Генерал-майор Фрайберг също води сражението за Крит от щаба си, което през цялото време му пречи да е наясно с реалните оперативни нужди. Без подкрепления полковник Андрю е принуден да се изтегли от хълма около полунощ.

Бойна група „Център” под командването на полковник Хайдрих трябва да атакува секторите на Суда и Кания. Полковник Хайдрих е човекът, който непосредствено изготвя и прилага тренировъчните програми на десантчиците. Той е носи огромна заслуга за изключителната натренираност на немските парашутисти, но сега трябва да прояви отличните си качества на полеви

²⁰ <http://www.nzetc.org/tm/scholarly/tei.Wh2-23ba - c5.html>.

камнадир.²¹ Сектора на залива Суда е възложен на 3.ВДП, 1.&2./ВДЩурмП, 7.ВДИнжБн и 3./ВДКчнБн. Това са две трети от група „Център”. Тук трябва да се приземи на планери командирът на дивизията – генерал-лейтенант Зюссман със задачата да установи преден команден щаб на цялата операция. Планът предвижда шурмови групи на планери да елиминират зенитната артилерия на противника, а след това да се спуснат с парашути основните сили. Авангардът на атаката са двете роты от шурмовия полк. 1./ВДЩурмП има задачата да елиминира ПВО батарея с 4 тежки 95мм зенитни оръдия южно от Кания, докато 2./ВДЩурмП има задачата да елиминира зенитните оръдия, разположени на п-в Акротири – северно от Суда. След тях ще десантира с парашути 3.ВДП на височините южно от Кания по протежение на пътя Аликану-Кания. I./3.ВДП ще се спусне южно от Агия, II./3.ВДП ще се спусне на височините западно от Агия, а III./3.ВДП ще се спусне южно от гр. Галатас. 3./7.ВДКчнБн ще се спусне северно от шосето за Аликану, където ще подсигури десантна зона за сапъорния батальон. Сапъорите след това имат задачата да превземат моста и електростанцията на гр. Агия, за да прикрият накрая южния фланг на 3.ВДП. Така през първия ден полковник Хайдрих трябва да има на разположение 2 460 парашутисти с ядро 3.ВДП.²² Щабът на генерал-майор Фрайберг е дислоциран в гр. Суда, но той делегира отговорността за сектора на генерал-майор Уестън. Последният има на разположение 17 000 бойци от разнородни подразделения.

²¹ „По отношение на изискванията, които предявяваше към хората си Хайдрих беш безмилостен. В тренировките не толерираше никаква слабост и не позволяваше никаква мисъл за комфорт. Офицери и бойци ръмжаха и често псуваха цветисто. Често им крещеше, когато очите му съзираха отпуснатост и неефективност и никога не се изморявае да обяснява, че 75% от успеха в боя се постига на маневри. Но той нямаше нищо общо с надзирател на роби или студент, безчувствен военен педант. Ти изпитваше лична отдаденост към своите хора до степен, която е много рядка за толкова страши командир. Под неговата груба, безмилостна външност, той имаше топло сърце за своите хора и техните семейства и той не пестеше усилия да прави каквото може за техния материален комфорт и духовно спокойствие. Той наистина беше баща за своите хора и последните го обичаха и уважаваха както синовете обичат и уважават техния баща.” (Bomler, R. Monte Cassino, A German View. Casell. England. 1964. p. 244)

²² 3.ВДП е формиран при голямото разширение през лятото на 1940г. от стария II./1.ВДП. Повечето от офицерите и унтер-офицерите на стария II./1.ВДП са служили като парашутисти в продължение на 5 години и имат боен опит от Холандия и Полша. Командирът на стария II./1.ВДП Фриц Прагер се предава пред рака на 03.12.1940г. и е погребан с пълни военни почести в Бауцен. (Christensen, B. 1st Fallschirmjager Division in World War II. Schiefer Military History. Atglen. 2007. 153).

Гр. Суда е защитаван от австралийски и британски части, а гр. Кания – от новозеландската 4.ПБр.

1./ВДЩурмП под командването на оберлейтенант Генц започва атаката не по най-добрия начин. Планерите са освободени от тегличите твърде високо и два от тях се разбиват поради стръмния ъгъл на спускане. Други два са свалени от зенитния огън. Останалите, обаче, се приземяват в целта и десантчиците стремително атакуват ПВО батареята. След ожесточен бой батареята е овладяна. Цената, обаче, е висока още от първите минути на десанта, на оберлейтенант Генц му остават само 34 боеспособни мъже. Британците организират контраатака при поддръжката на един лек танк. Същевременно, оберлейтенант Генц е получил радиосообщение от FJR3 да не очаква поддръжка и да се опита да си пробие път към основните сили на полка. Оберлейтенант Генц успешно се изтегля от позицията, но при с. Периволия е обкръжен. Заема кръгова отбрана в очакване на нощта и надеждата да пробие под прикритието на тъмнината.

2./ВДЩурмП атакува п-в Акротири един час по-късно. Петнадестте планери със 150 десантчици на борда са пресрещнати от яростен зенитен огън и са разпръснати. Така парашутистите не успяват да се организират в единно формирование на земята и са принудени да водят бой на малки изолирани групи срещу силно превъзхождащ ги противник без шанс да изпълнят първоначалните си бойни задачи.

III./3.ВДП, усилен с 4./7.ВДЗнБн, се командва от майор „Крал Лудвиг“ Хейлман – изключителен офицер, амбициозен и храбър, обожаван от хората си – той ще се превърне в един от най-легендарните командири на германските въздушно-десантни войски.²³ Философията на Хейлман е ясна и целенасочена:

²³ Командирът на I./3.ВДП, капитан Фридрих фон дер Хайдте, казва за Хейлман: „Той беше много добър унтер-офицер; но дори като офицер той си оставаше унтер-офицер. Той притежаваше тази опасна форма на полу-образованост, която води хората към бързи решения, без да изследват фундаментите на положението. Той не беше мислител и носеше натурално и силно недоверие към всеки, който имаше интелектуални интереси. Но той беше отличен войник, ценен високо от висешстоящите и обичан от огромния брой свои хора, а преди всичко той притежаваше забележителното качество да е способен да изпълнява заповеди – дори

Esse quam videri (Да бъдеш е по-добре, отколкото да изглеждаш, че си!). С тази целенасоченост води и хората си. Ето защо, по правило му възлагат най-трудните бойни задачи. Майор Хейлман повежда към Крит около 600 десантчици на 47 самолета. Зенитният огън е все така прекалено силен. Самолетите разкъсват строя и спускат парашутистите разпръснати на доста голяма площ. Така на земята в първите минути на боя около майор Хейлман е само 9./3.ВДП и командирът първо се опитва да събере останалите роти и да организира батальона в единно формирование. Всичко това се случва на около 800м от затвора на гр. Кания. Майор Хейлман успява да се закрепил с около 100 бойци на позиция при с. Галатас, но няма връзка с останалите роти. Същевременно полковник Хайдрих е установил командния си пост в затвора на гр. Кания. Той не е в състояние да помогне на майор Хейлман поради липса на резерви. Въпреки трудното си положение майор Хейлман се стреми към единствения правилен ход в дадената бойна ситуация – да задържи инициативата. Въпреки че разполага с малко хора, той организира към 14.00 ч. атака срещу ключова височина край с. Галатас. Хълмът е превзет след ожесточен бой малко след настъпването на нощта. Така майор Хейлман стабилизира позицията си и печели известно време, за да могат бойците му да отдъхнат през нощта.

II./3.ВДП под командването на майор Дерпа има ролята на резерв, защото е най-слаб от трите батальона на полка. Батальонът е транспортиран към Крит без една рота – 8./3.ВДП – защото за нея, както и за нейните тежки картечници и минохвъргачки, няма достатъчно транспортни самолети. Освен това командирът – майор Дерпа – има най-малко боен опит в сравнение с другите батальонни командири в полка. Батальонът десантира западно от затвора, близо до височините на Агия. Посрещнати са от безмилостен огън. Загубите са сериозни. Унтер-офицер Нюхоф, който служи в 6./3.ВДП описва десанта така: „В момента, в който напуснахме самолетите, бяхме безумни заповеди – прецизно и без въпроси. Тези качества и неговата необикновена амбиция му дадоха възможност за много кратко време да се издигне от ранга на унтер-офицер до генерал” (Haydte, F. Daedalus Returned. Aberdeen Bookstore. Aberdeen. 2001. 24-25).

*посрещнати от изключително тежък огън от стрелково оръжие. От моя самолет претърпахме изключително тежки жертви и само трима мъже достигнаха земята без рани. Тези, които скочиха първи близо до Галатас практически бяха всички избити или във въздуха или скоро след приземяването”.*²⁴ Генерал-лейтенант Зюссман трябва също да се приземи в района, за да установи предния щаб на дивизията и да поеме непосредственото командване на бойните действия на острова. До Крит трябва да бъде пренесен на планер заедно с четирима офицери от своя щаб. По пътя за острова един бомбардировач Хе-111 прелита твърде близо до планера. Прекалено силната въздушна струя откъсва теглещето въже на планера от буксиращия самолет. Пилотът на планера с отчаяни действия се опитва да спаси положението, но планерът се разбива в един хълм на о-в Егина. Всички на борда загиват. В това време полковник Хайдрих скача с парашут на о-в Крит заедно с десантчиците на II./3.ВДП. Полковник Хайдрих достига затвора към 8.15 ч. и първите му заповеди са да се освободи място за пленници, а затворниците да бъдат впрегнати в работа по съоразяване на отбранителни позиции. В 8.30 ч. рапортуват командирите на I.&II./3.ВДП. Към 9.00 ч. пристига и майор фон Юкскул – началник щаб на дивизията. Той уведомява полковник Хайдрих за смъртта на генерал-лейтенант Зюссман. Така полковник Хайдрих автоматично става най-старши офицер в района Суда-Кания. 15мин. по-късно пристига куриер на майор Хейлман, който докладва за тежката ситуация на III./3.ВДП. Полковник Хайдрих изпраща 5./3.ВДП да подсили майор Хейлман. Малко след това оберлейтенант Генц докладва, че е овладял ПВО позицията на противника. Хайдрих не може да поддържа и I./3.ВДП и му заповядва да си пробие път към затвора. В дадената тежка бойна ситуация правилният ход е съсредоточаване на силите. Ето защо полковник Хайдрих и майор фон Юкскул докладват на генерал-лейтенант Щудент по радиото с конкретно предложение – да измени целта на 2.ВДП от втората вълна и да го изпрати в района на Суда-Кания,

²⁴ <http://www.nzetc.org/tm/scholarly/tci-WH2Cret-c3-3.html>.

където има подсигурен десантен район, а не в несигурния сектор на гр. Ретимон. Генерал-лейтенант Щудент преценява коректно, че тази рязка смяна на целите не е обезпечена с достатъчно време за инструктаж на командирите на 2.ВДП, при което рискът е по-голям и гр. Ретимон си остава първоначална цел на десанта.

Затворът е превърнат в полеви щаб на дивизията и необходимостта от подсигуриране на района е от първостепенно значение. В този момент Хайдрих има на разположение само 6./3.ВДП от резервния батальон на майор Дерпа. 5./3.ВДП е изпратена на помощ на майор Хейлман. 7./3.ВДП е притисната още при приземяването си в една добре отбранявана маслинова гора, а 8./3.ВДП следва да пристигне на острова по море. Така 6./3.ВДП получава заповед да завземе със собствените си сили ключовия хълм Кастели. Завземането на този хълм с развалините на стар замък на върха му ще попречи сериозно на Съюзниците да организират контраатака на долината, където се намира затвора. В 19.00 ч. след тежък бой 6./3.ВДП превзема хълма. Един час по-късно майор Дерпа нарежда на командира на ротата – оберлейтенант Стагенберг - да се оттегли от хълма, без да е съгласувал по никакъв начин това си действие с полковник Хайдрих. И до ден днешен не са изяснени напълно причините за този необмислен ход на Дерпа, но най-вероятно става въпрос за сериозна грешка в преценката на ситуацията. В този момент полковник Хайдрих планира последваща атака за разширяване на периметъра на отбраната, като използва хълма за предмостие. Планът се проваля. Това спомага за влошаването на положението и на маор Хейлман. Така полковник Хайдрих решава да съсредоточи всичките си сили около затвора, където да формира стабилна кръгова отбрана. Майор Хейлман получава заповедта и я препраща до всички свои взводни командири. Тя, обаче, не достига до командира на взвод от 11./3.ВДП – оберфелдфебел Велскоп. Той просто остава на хълма. Така взводът му не само успешно прикрива тила на Хейлман, но и остава на хълма за 2 пълни дни, действайки като преден пост на полка, което значително улеснява неговите действия. По-късно оберфелдфебел Велскоп ще получи Рицарски кръст за този

подвиг. Майор Хейлман достига затвора с останалите си хора, а Хайдрих поема общото командване на дивизията, след като се оказва, че по-старшият генерал-майор Мейндл е извън строя. II.&III./3.ВДП формират бойна група под командването на майор Дерпа, а командването на полка се поема от майор Хейлман.

I./3.ВДП е командван от поредния изключителен офицер от въздушно-десантните войски, който също като майор Хейлман ще се превърне още приживе в легенда – капитан Фридрих фон дер Хайдте.²⁵ Мисията на Хайдте е да десантира в зона южно от гр. Агия, след това да превземе височините, разположени югоизточно от десантната зона и главния път от Кания, водещ към южната част на острова. По-надолу по този път трябва да се приземят сапърният батальон и картечната рота. Батальонът на капитан фон дер Хайдте десантира успешно към 7.45 ч. В 8.30 ч. вече е в затвора и получава нареждания от полковник Хайдрих да поведе хората си в източна посока – към с. Периволия. Целта е да бъде заловен гръцкия крал, който се укрива в една вила в селото. Кралят, обаче, успява да се измъкне навреме и 3 дни по-късно да напусне острова на борда на британски боен кораб. Същевременно хората на капитан фон дер Хайдте са принудени да водят тежки боеве, за да консолидират своите позиции. Най-тежките са изпитанията за 2./3.ВДП, която е притисната в овраг на ръба на една маслинова гора. Ротният командир е убит. Хайдте успява да облекчи положението на ротата с помощта на минохвъргачния взвод на

²⁵ Командирът на I./3.ВДП 33-годишният капитан Фридрих фон дер Хайдте е интелектуалец и скептичен наблюдател на Хитлеровия възход към властта. Като младеж Хайдте служи в пехотата и кавалерията, преди да започне да учи право в Австрия. През 1934 се връща доброволно в армията, след като вече е доктор по право и доктор по политическа икономия. В армията води отегчителна служба в противотанкова част. Тогава един ден среща братовчед на Гьоринг и той го убеждава да говори с Гьоринг от негово име. Няколко дни по-късно Хайдте получава заповед за трансфер при парашутистите. С противотанковия му опит първоначално е зачислен в 14./3.ВДП. Впоследствие е изпратен в школа за батальонни командири, където получава тактическа подготовка от някои от най-добрите офицери на Френската кампания, а при завръщането си получава командването на I./3.ВДП. Хайдте ще стане един от най-известните парашутисти в английско говорещия свят, защото по-късно ще води парашутни подразделения в боевете за Карантен и Ардените. (Christensen, B. 1st Fallschirmjager Division in World War II. Schiefer Military History. Atglen. 2007. 166).

4./3.ВДП и в крайна сметка да осигури възможност за измъкване. В ранния следобед 1./3.ВДП вече е достигнала покрайнините на Периволия, а останалите роти са заели удобни позиции. Съюзниците организират силна контраатака и успяват да изтласкат батальона. Хайдите се изтегля на по-стабилна позиция. Така критичният период от първата половина на деня преминава и I./3.ВДП и III./3.ВДП консолидират успешно позициите си. Късния следобед и вечерта боят затихва, като се изключат някои изолирани контраатаки на противника, които са отбити от немците без затруднения.

3./7.ВДКчнБн под командването на капитан Шмид има за задача да подsigури десантната зона на сапърите.²⁶ Капитан Шмид трябва първо да осигури десантната зона южно от гр. Кания, а след това във взаимодействие с 2./7.ВДИнжБн да напредне и овладее моста Аликану. Този мост е на единствения път, свързващ залива Суда и южната част на острова. Ротата осъществява успешно приземяване и с решителни действия отбива всички контраатаки на отбраняващия се в района гръцки 7.ПП. Привечер ротата получава заповедта на Хайдрих да си пробие път към затвора. 1.&2.&4./7.ВДинжБн, под командването на капитан Лайбах, трябва да десантират по-надолу по пътя Кания-Аликану.²⁷ Десантът е сравнително

²⁶ Тридесет и четири годишният Шмид, известен още като „Картечният Шмид“ е един от най-дълго служилите офицери сред парашутистите. Когато парашутистите са разширени през 1940г., „Картечният Шмид“ е назначен да води 3-та рота на новия мощен картечен батальон. Ротата има малък щаб и три взвода. Първите два взвода имат по 4 отделения всяко с една тринога тежка картечница MG-34, докато третият взвод има 4 отделения всяко въоръжено с една 80мм минохвъргачка. Освен това ротата има и противотанково отделение с едно противотанково оръдие. (Christensen, B. 1st Fallschirmjager Division in World War II. Schiefer Military History. Atglen. 2007. 170).

²⁷ От основаването на парашутистите винаги е имало сапърно подразделение. В началото има само единствен сапърен взвод, но след успешното нападение на Ебен-Емаел сапърите са разширени в батальон с 4 роти. Сапърите са на гарнизон в Десау, където тренират своите специални умения. В началото е много трудно, защото юношите-рекрути считат за много по-привлекателно да станат парашутисти-стрелци. Също така е трудно да се рекрутират добри офицери. Някои са привлечени в батальона, само за да разберат, че не могат да се оправят със суровите парашутисти. Батальонните командири идват и си отиват бързо. Други директно отхвърлят работата. Чак есента на 1940г. командването е поето от капитан Егон Лайбах и редът в батальона е възстановен. Лайбах е твърд офицер от сухопътната армия, който има години опит като сапър зад себе си и който е обучавал други офицери във Военната академия. Лайбах не толерира никакви пропуски или липса на дисциплина и изисква максималното от своите

успешен. Гръцкият 8.ПП се опитва с множество контраатаки да разстрои германците, но всички са отбити уверено. 2./7.ВДИнжБн, обаче, не успява да превземе моста Аликану. Гърците, подпомогнати от многобройно въоръжено местно население отбраняват ожесточено моста през целия следобед. Впоследствие, сапъорите получават заповедта на полковник Хайдрих да си пробият път към затвора и изоставят атаките.

Към края на деня при Малеме генерал-майор Мейндл е напълно наясно с тежката картина от първия ден на операцията. 3.&4./ВДЩурмП са силно обезкървени, но те все пак са успели да достигнат хълм 107 и да разположат на удобна позиция тежката минохвъргачка. II./ВДЩурмП е понесъл малко жертви и е овладял успешно хълм 107. III./ВДЩурмП е практически унищожен – оцелели са само около 100 бойци, предимно от състава на 9./ВДЩурмП на капитан Витциг. IV./ВДЩурмП също е понесъл много жертви, а голяма част от тежкото му въоръжение е извадено от строя, но батальонът все още има достатъчно боеспособни мъже, за да действа като самостоятелна бойна част. Жертвите са шокиращо високи. Самият генерал-майор Мейндл е тежко ранен на моста на р. Тавронитис и трябва спешно да бъде евакуиран, за да спаси живота си. Майор Браун е убит на същия мост, където е ранен и адютантът на генерал-майор Мейндл – оберлейтенант фон Зеелен. Майор Кох, командирът на I./ВДЩурмП, е тежко ранен и е извън строя. Убити са 6 ротни командири – капитаните Плесен, Сарацин, Шулте-Шасе, Юнг, Кизел и Добке – половината в сектора на Малеме. Освен това ротните командири капитан Витциг и капитан Зауер са ранени. През първия ден от операция ”Меркурий” ВДЩурмП губи убити в бой още 10 младши офицери и 26 унтер-офицери. Две трети от тези загуби са за сметка на III./ВДЩурмП. Районът около гр. Малеме е запълнен и

хора, които са прекарани през една невероятно трудна физическа тренировъчна програма, която продължава точно 10 седмици, считано от минутата, когато поема командването. Всичко, което сапъорите са научили дотогава е зачеркнато и дори опитните сапъори трябва да започнат от нулата. През ноември 1940 мъжете най-накрая получават 3 дни почивка. Към този момент те вече са плътно сплотено подразделение, дисциплинирано и изключително натренирано. (Christensen, B. 1st Fallschirmjager Division in World War II. Schiefer Military History. Atglen. 2007. 171).

от трупите на около 500 редници и ефрейтори. Въпреки това щурмовият полк почти е превзел целта си през първия ден. Генерал-майор Мейндл може накрая да си откъхне след дългия ден на фронтовата линия.²⁸

Въпреки че операция „Меркурий“ започва по план, още от първите минути битката добива зловещ облик за най-елитните бойци на Германия. Грубите пропуски в разузнаването вземат бързо своето. Парашутистите понасят сериозни жертви през първия ден на десанта. Началото е кърваво и тежко, но все пак е решена най-важната бойна задача за първия ден. Броят на боеспособните десантчици е силно намален, но за сметка на нарастването на бойния дух. На другия ден боят ще продължи с пълна сила. В сектора на Суда и Кания ситуацията е сложна. Десантчиците, въпреки жертвите и яростната съпротива на Съюзниците, консолидират позициите си и съсредоточават енергия за продължаване на боя през следващия ден. Целостта на оперативния план е силно нарушена, но германците не губят присъствие на духа. Гъвкавото командване и тактическото умение помагат много в тези критични минути.

Втората вълна на десанта, о-в Крит 20.05.1941 г.

Идва времето за втората вълна на десанта. Група „Център“ с ядро от 2.ВДП е поверена на полковник Щурм.²⁹ Мисията на полковник Щурм е да превземе гр. Ретимон, както и летището на Ретимон. За изпълнението на тази задача Щурм разполага с 1 380 бойци, разделени на две бойни групи. Първата бойна група има задачата да превземе града, Тя е в състав III./2.ВДП, 1./7.ВДКчнБн, 2./7.ВДАртДн. Втората бойна група има задачата да овладее летището на гр. Ретимон. Тя е в състав I./1.ВДП, 13.&14./1.ВДП, 2./7.ВДКчнБн, както и един взвод от 7.ВДЗнБн. Ретимон и разположеното на 10км от него летище се отбраняват от около 6 000 австралийски бойци под командването на

²⁸ **Christensen, B.** 1st Fallschirmjager Division in World War II. Schiefer Military History. Atglen. 2007. 172.

²⁹ Щурм се бие като пилот през Първата Световна Война, както и Щудент и Гьоринг. След това служи в пехотата преди да вземе участие в реконструкцията на Луфтваффе. Петдесет и две годишният Щурм е изключително добре квалифициран за парашутистите. (**Christensen, B.** 1st Fallschirmjager Division in World War II. Schiefer Military History. Atglen. 2007. 172).

полковник-лейтенант Кемпбъл. В самия град с около 10 000 души население има и повече от 500 въоръжени гръцки полицаи. Над източния край на летището е надвиснал хълм, на който са засадени живописни лозя. Този хълм, наречен от Съюзниците „хълм А” е оборудван с добре маскирани отбранителни позиции. Предните склонове на хълма се отбраняват от около 600 бойци от австралийския II./1.ПП, които са въоръжени с мощна артилерия. На северните склонове на хълма са разположени и 2 гръцки полка, които макар и лековъоръжени разполагат с 2 300 войници и офицери. В гр. Ретимон има и два тежки танка „Матилда”. На 3км западно от хълм А се намира хълм В, който господства над крайбрежния път Ретимон-Хераклион. Хълм В се защитава от 645 бойци на австралийския II./11.ПП, които също са осигурени с мощна артилерия. Австралийците имат още два пехотни батальона на 15км западно от гр. Ретимон. Единствената слабост на позициите на Съюзниците е, че те не са обезпечени с достатъчно зенитна артилерия. Въпреки това, дори без да се смятат хилядите разярени цивилни жители на острова и 3 100 гръцки войници и полицаи, Съюзниците разполагат със сериозно предимство – 3 630 окопани пехотинци срещу 1 380 парашутисти, 16 срещу 4 артилерийски единици и 2 тежки танка срещу нито една немска бойна машина.

Първата бойна група трябва да десантира с парашути в следния ред: III./2.ВДП, 1./7.ВДКчнБн и 2./7.ВДАртДн. Грешки в организацията на транспортните самолети на изходните позиции в Гърция води до объркване на този ред и първи скачат 1./7.ВДКчнБн, после артилеристите и накрая основните сили на III./2.ВДП. Накрая грубите грешки в оперативното разузнаване са създали погрешната представа у десантчиците, че те се хвърлят срещу сравнително слаб противник. 1./7.ВДКчнБн десантира право срещу замаскираните позиции на противника пред хълм А около 15.30 ч. Австралийците буквално разстрелват от упор десантчиците, които нямат шанса да се доберат до оръжието в контейнерите. За кратко време 90% от личния състав на ротата, включително всички офицери и унтер-офицери са избити. Към

края на деня са останали 12 боеспособни мъже, командвани от ефрейтор Гарте, които държат кръгова отбрана източно от с. Периволия.

В 14.00 ч. 2./7.ВДАртДн под командването на оберлейтенант Торбеке е подготвила за десант четири 105мм оръдия, които са в състояние да стрелят по 7 пъти в минута на дистанция от 8 000м.³⁰ В 16.00 ч. след картеচারите 12 самолета спускат батареята. Артилеристите се приземяват на каменисти склонове, засадени с лозя. Този труден терен става причина за загубата на един мотоциклет, а 7 десантчици са контузени при приземяването. Има и сериозни проблеми със събирането на контейнерите, разпръснати сред лозята, опасани с бодлива тел. Освен това австралийците ги обстрелват от близката хижа. При тези условия десантчиците все пак успяват да сглобят три оръдия, макар и с мунции само за 160 изстрела и след това се заемат с първата задача – да очистят хълм В от австралийския II./11.ПП.

III./2.ВДП, под командването на капитан Вайземан, влиза в първия си бой като самостоятелно подразделение на о-в Крит.³¹ Проблемите за батальона започват още на изходните позиции. Излитането закъснява поради проблем с презареждането на самолетите. Над острова пилотите имат сериозно трудности с локализирането на десантните зони. Така батальонът десантира със закъснение около 16.15 ч. източно от с. Периволия, но без 10.&12./2.ВДП, които са спуснати в зоната на другата бойна група. Така майор Вайземан е лишен от

³⁰ 388 килограмовите оръдия се разглобяват на части и се поставят в контейнерите, които са закачени на бомбената рампа под фюзелажа. Това означава, че оръдията не могат да бъдат вкарани в действие веднага след приземяването. Всички съвпадащи контейнери следва да бъдат намерени, а оръдията сглобени под вражеския огън. В Холандия артилеристите използват понита, за да дърпат оръдията, но на Крит се използват мотоциклети. Понеже 2-ра батарея пренася 4 оръдия, тя също така пренася и 4 мотоциклета с кошове. Тези 749куб.м. 2-цилиндрови мотори имат 22к.с. и максимална скорост 95км/ч. Те са поставени в тръбовидна конструкция, към която са прикрепени 5 парашута. (**Christensen, B.** 1st Fallschirmjager Division in World War II. Schiefer Military History. Atglen. 2007. 174).

³¹ III./2.ВДП е формиран от нулата, без да се използват други прашутни подразделения за кадър. Един дългогодишен офицер от полка „Генерал Гьоринг“, капитан Вайземан е прехвърлен при парашутистите след Холандия, за да командва и III./2.ВДП. Никой от офицерите в батальона не е служил при парашутистите преди лятото на 1940г., а батальонът не участва в Коринтската операция. (**Christensen, B.** 1st Fallschirmjager Division in World War II. Schiefer Military History. Atglen. 2007. 175).

повече от 1/3 от силите си. Въпреки това той си пробива път към покрайнините на с. Периволия с 9.&11./2.ВДП, картеচারите и едно 105мм оръдие. Парашутистите атакуват, превземат селото и напредват към гр. Ретимон, но са спрени пред града от силен артилерийски огън и ожесточената съпротива на около 800 гръцки жандармеристи. В 18.00 ч. Съюзниците контраатакуват и изтласкват майор Вайземан в с. Периволия. Там той устройва кръгова отбрана и удържа атаките на противника до спускането на нощта.

2./2.ВДП, усилена с 3 взвода от 3 различни роты и под командването на оберлейтенант Янке изпълнява функцията на общ резерв. Полковник Щурм и неговият щаб летят с тази група. Десантът е много тежък. Самолетите попадат на концентриран зенитен огън и 7 машини са унищожени още във въздуха. Оцелелите парашутисти все пак се закрепват на земята.

1./2.ВДП е командван от майор Ханс Крох – поредният изключителен офицер, който вече има Рицарски кръст и раняване в Холандия - в 16.15 ч. 1/2.ВДП долита над гр. Ретимон. Съгласно плана 4./2.ВДП десантира на летището, а 1./2.ВДП десантира малко след това, за да я поддържа. Двете роты, обаче, са притиснати на изходните си позиции на около 600м. пред летището. Убити са всички офицери.³² 3./2.ВДП десантира прекалено далеч – на 7км. от планираната десантна зона. С марш на скок ротата достига една фабрика за зехтин в с. Ставроменос, на 1км. източно от хълм А. Към 17.15 ч. ротата достига до майор Крох, който е десантирал успешно с щаба и вече е съоръжил команден пост във фабриката. За да овладее летището на гр. Ретимон майор Крох трябва да превземе доминиращата го височина – същият проблем, с който се сблъскват десантчиците при Малеме. Към момента батальонът на майор Крох е понесъл значителни загуби, но поради грешки в откриването на точните десантни зони в сектора са спуснати 10.&12./2.ВДП, които минават под негово

³² По време на атаката оберредник Ерик Лепковски е ранен с изстрел в прасеца. Пленек от австралийците при тяхната контраатака, той е пренесен в лазарета. Там е обслужен от австралийски лекар, който е учил 2 години медицина в Германия. Двамата мъже говорят приятелски, докато битката вилнее около тях. Докторът се погрижва любезно за Лепковски и след това казва с усмивка: „Вие проклетите кучи синове се справяте добре. Но няма да успеет да ни изхвърлите в морето!“ (Kurowski, F. Der Kampf um Kreta. Moevig Verlag. Germany. 1982. 60).

командване. Енергично се организира атака с начало в 17.30 ч. 1.&4./2.ВДП заедно с 2./7.ВДКчнБн атакуват през лозята по южния склон на хълм А, 3./2.ВДП атакува северния склон, който гледа към летището. След ожесточен бой германците надделяват, унищожавайки и двата тежки танка „Матилда”. Към 19.30 ч. десантчиците са овладели хълма. Полковник-лейтенант Кемпбъл, обаче, не се отказва и планира контраатака на сутринта със силите на 2 австралийски и 2 гръцки батальона – около 2 000 бойци.

2./7.ВДКчнБн има задачата да поддържа 1./2.ВДП на майор Шулц. Ротата успява да десантира безопасно към 15.40 ч. Към 17.30 ч. взема участие в атаката на хълм А, а привечер поддържа силите на 3./2.ВДП в настъплението към границите на летището. През нощта боевете затихват временно.³³

Втората вълна на десанта се сблъсква със същите проблеми, както и първата вълна. Трудностите ще продължат и в сектора на Хераклион. Това са критични часове звсеки десантчик, но точно в такива моменти командирите и бойците демонстрират изключителното си самообладание и тактическа гъвкавост. Въпреки трудностите, те се закрепват и на третия опорен пункт.

Група „Изток” има за ядро най-опитният парашутно-десантен полк – 1.ВДП, усилен с II./2.ВДП. I.&III./1.ВДП остават до голяма степен непокътнати по време на разширяването на въздушно-десантните войски, въпреки че част от офицерите и унтер-офицерите са прехвърлени за усиление на новосформирани полкове. Целият II./1.ВДП е взет, обаче, за да послужи за кадрово ядро на формирация се 3.ВДП. Комадир на 1.ВДП все още е полковник Бройер – носител на Рицарски кръст за Ротердам. Целта на група „Изток” е гр. Хераклион. Бойните задачи са разпределени по следния начин: I./1.ВДП трябва да завземе радиостанцията в гр. Гурнес на 8км. източно от Хераклион;

³³ Десантчикът Мартин Попел служи във 2-ра рота: „Дори сега, когато носим оръжейните контейнери, става страшно горещо – жегата е почти 50 градуса по Целзий и всички вече дишаме тежко. На първо място трябва да се аклиматизираме. Очевидно нашите водачи бяха наясно с жегата, но бяхме изпратени на бой с пълна униформа и с парашутни комбenezони върху нея. Напълно откачено! Едва ли можеше и да сме доволни от нашите порции от солена шунка също.” (Poppel, M. Heaven&Hell. The War Diary of a German Paratrooper. Spellmount Ltd. Germany. 1996. 55).

II./1.ВДП трябва да превземе летището; III./1.ВДП трябва да превземе града, докато II./2.ВДП го поддържа и подсигурава по левия фланг. Секторът около Хераклион е отбраняван от около 8 000 съюзнически войници. От тях 3 000 са леко въоръжени гърци, които имат второстепенни задачи. Най-важните пунктове – летището и града – се защитават от опитни британски войници. Летището освен това е осигурено с 10х40мм зенитни оръдия и 2 тежки танка „Матилда“. На хълма, господстващ над летището, е заел позиция един батальон от най-силния съюзнически полк на острова – британският 2.ПП”Черна стража“. Батальонът има стари традиции и богата на слава история, в редовете му се бият изключително добре подготвени офицери и войници.³⁴ Зад британците са разположени и 535 бойци от австралийския II./4.ПП. Градът се отбранява от 1 батальон от друго елитен британски полк – 2.ПП”Йорк&Ланкастър“. Командир на Съюзниците в сектора е бригаден-генерал Чапъл. Чапъл разполага и с 6х4-инчови оръдия, както и с 6 леки танка.

I./1.ВДП е най-старият и най-опитният въздушно-десантен батальон. Негов командир все още е майор Ерик Валтер. По това време той вече е жива легенда и герой – популярен из целия свят. Както повечето части, насочени към Хераклион, I./1.ВДП е забавен при излитането. Това означава не само нарушаване на графика на атаката, но и загуба на синхрон между атаките на пикиращите бомбардировачи и десанта. Получава се дупка от около 45мин., която предоставя безценно време на защитниците на острова да се окопитят и реорганизируют след бомбените удари. Само 4./1.ВДП е спусната в точната десантна зона; 1.&2./1.ВДП са спуснати 5км източно от целта. 4./1.ВДП с нейните тежки картечници и минохвъргачки е оставена за известно време в Гърция поради недостиг на транспортни самолети за втората десантна вълна. Позитивната новина е, че радиостанцията в гр. Гурнес е превзета без особени

³⁴ „Черна стража“ е един от най-старите и известни полкове в света. Той се сражава още в Наполеоновите войни, в Англо-Бурската война и в Първата Световна Война. Когато избухва Втората Световна Война „Черна стража“ служи в Палестина, а след това в Сомалия. Именно тази полк, изключително горд със своята дълга и богата история, заема позицията, доминираща над летището на Хераклион. (Christensen, B. 1st Fallschirmjager Division in World War II. Schiefer Military History. Atglen. 2007. 180).

затруднения. Там в 18.40 ч. десантира и командирът на полка полковник Бройер. Изпратен е на разузнаване 3-ти взвод от 2./2.ВДП, за да установи каква е ситуацията на летището. Взводът е атакуван и обкръжен от противника, но десантчиците заемат стабилна позиция и не се предават – обсадата продължава цялата нощ. Полковник Бройер не може да дочака разузнавателна информация и се насочва към летището.

II./1.ВДП е новосформиран батальон под командването на капитан Буркхардт. Неговата мисия е завземането на летището. 5.&8./1.ВДП трябва да се приземят на източния край, а 6.&7./1.ВДП трябва да се приземят на западния край. Както и при останалите десантни групи самолетите се затрудняват с бързото намиране на точните десантни зони и това дава възможност на зенитната артилерия на противника да вземе своето. Свалени са самолети, а парашутистите са разстрелвани още във въздуха.³⁵ Австралийците по-късно изчисляват, че около 200 парашутисти са убити във въздуха или непосредствено след приземяването. 7./1.ВДП е почти унищожена през първите 20 минути. Другите 2 роти също са жестоко обезкървени. Тези, които все пак се организират на земята са атакувани от танкове и пехота. Десантчиците са разпръснати, оставяйки нови жертви. Към края на деня на бойното поле лежат мъртви 12 офицери и 300 войници и унтер-офицер. Други 8 офицери и 100 войници и унтер-офицери са ранени. Капитан Буркхардт е успял да формира малка кръгова отбрана в подножието на хълм 182, като разполага с едва 70 боеспособни мъже.

III./1.ВДП е командван от друг изключителен батальонен командир – майор Карл Лотар Шулц. Неговите войници го обожават и го следват с дълбока отдаденост и в най-трудните начинания. Мисията на майор Шулц е превземането на най-големия град на о-в Крит – гр. Хераклион. Проблемите, обаче, започват още на изходните позиции в Гърция. Самолетите са натоварени

³⁵ Австралиеца Дийн разказва: „Парашутистите скачаха над нашите позиции, беше като стрелба по патици, спускащи се надолу. Една от ротите беше убила не по-малко от 100 души в своя сектор, това беше чиста касапница.” (Nasse, J. Fallschirmjager in Crete. Histoire&Collections. Paris. 2002.120).

и готови да излетят около 13.00 ч., но въпреки това чакат. Вътре са парашутистите – в униформи, парашутни комбинезони, натоварени с мунции, противогази и друга екипировка – плувнали в пот в адската жега на нагорещените самолетни фюзелажи. Причината за забавянето е липсата на достатъчно самолети за 12./1.ВДП. С нейните 8 тежки картечници и 4 минохвъргачки това е най-важната рота за батальона. Решаването на проблема отнема повече от 2 часа и това води до пълна загуба на координация с Луфтваффе. В 17.00 ч. батальонът най-накрая десантира западно от гр. Хераклион. Спускането има все същата кървава цена – половината от батальона е извадена от строя още в началото на атаката. Останалите, обаче, са организирани от майор Шулц, като той се свързва по радиото с полковник Бройер. Последният изпраща съобщение със заповед майор Шулц да атакува летището от западната му страна на следващата сутрин. Проблемите с радиокомуникациите на острова, обаче, са причината това съобщение никога да не достигне до майор Шулц. Получава се, обаче, съобщение от главното командване в гр. Атина да се придържа към първоначалната си мисия – атаката на града. Майор Шулц се нуждае от подкрепления. Единственото, което получава е един взвод от батальона на капитан Ширмер, за друго в дадената тежка бойна ситуация не може да се претендира. Въпреки ограничените си сили майор Шулц съставя план за атаката, която следва да започне в 2.30 ч. Градът е ограден от стара венецианска крепостна стена и тя е главното препятствие, което трябва да се преодолее, за да се влезе в града. Майор Шулц разделя хората си на 2 групи. Първата ще атакува портата на крепостта, а втората ще атакува града откъм плажа.

II./2.ВДП под командването на капитан Ширмер има за задача да подсигури майор Шулц срещу евентуална контраатака на генерал-майор Фрайберг от запад. Недостигът на транспортни самолети е причина в боя на острова да бъдат включени само половината войници от батальона, 5.&6./2.ВДП са оставени назад. Над острова са пресрещнати от все същия

плътен зенитен огън, който взема много жертви още в началото. Останалите все пак се закрепват на добри позиции.

Към края на първия ден ситуацията е тежка. Около 600 бойци от 2 360 предназначени за сектора на гр. Хераклион все още са в Гърция заради липсата на транспорт. Жертвите са чудовищни – най-тежките в историята на 1.ВДП. II./1.ВДП е практически разгромен, I./1.ВДП е в сравнително добро състояние и се готви да атакува летището Хераклион на следващата сутрин, III./1.ВДП също е в относително добро състояние и се готви за нощна атака срещу града. Съюзниците, обаче, планират контраудар. Десантчиците се бият със собствената си увереност, като жертвите не ги разколебават по никакъв начин. Генерал-фелдмаршал фон Молтке Стария винаги е учил германските командири, че един боен план остава неизменен, докато не започне неговото осъществяване в действителност. Въздушно-десантните командири усещат отлично смисъла на тази максима и променят тактическите си ходове своевременно. В крайна сметка, първият ден на десанта изпълнява като цяло основната си задача. Консолидирани са четири опорни пункта на атаката. Следва най-важният ход в цялата операция – правилният избор на Schwerpunkt измежду четирите опции.

Schwerpunkt Малеме

Генерал-лейтенант Курт Щудент – човекът, който създава парашутистите и ги извежда на световната бойна сцена – е най-развълнуваният човек в този драматичен ден. Десантът срещу Крит за него е като сбъданта мечта и той не може да си позволи провал. Поражението би могло дори да означава разформироване на въздушно-десантните войски. Най-емоционалният момент, обаче, е изпращането на цвета на германската младеж на такава сложна и рискована операция. Отговорността легнала на плещите на генерал-лейтенант Щудент е огромна.

От ранните часове на 20.05.1941 г. щабът в Атина е хиперактивен. Първите новини пристигат около 9.30 ч., когато се завръщат транспортните

самолети на първата вълна. Докладите са сравнително добри. Генерал-лейтенант Щудент изпраща нарочен самолет, който да се приземи на летището Малеме, а пилотът лично трябва да оцени ситуацията. Самолетът е пресрещнат от огъня на новозеландците и едва се измъква. Генерал-лейтенант Щудент разбира, че летището в Малеме в никакъв случай не е подсигурено. Малко преди обяд генерал-лейтенант Щудент получава и съобщението от полковник Хайдрих с молбата 2.ВДП да бъде изпратен, за да го подсили в района на Кания. Изпращането на 2.ВДП към Кания, а не към Ретимон означава силно да се отслаби 1.ВДП в района на Хераклион, като бъде оставен изолиран на разстояние от 100км от най-близките парашутни части. Освен това 2.ВДП не е подготвен за тази рязка промяна в мисията. Наистина, генерал-лейтенант Щудент би могъл да организира нов инструктаж за няколко часа, но все пак степента на риска остава твърде голяма. Ето защо генерал-лейтенант Щудент решава да се придържа към първоначалния план за 2.ВДП. Малко след съобщението на Хайдрих се получава и рапорт от ВДЩурмП – летището на Малеме е овладяно, хълм 107 не може да бъде превзет, полкът е понесъл тежки загуби, а командирът на група „Запад” генерал-майор Мейндл е тежко ранен. Генерал-лейтенант Щудент вече е напълно наясно с драматичното положение на острова. През целия следобед, обаче, не може да се направи нищо съществено за промяна на тази ситуация. На острова офицерите и войниците на парашутната дивизия удържат сражението благодарение на изключителните си тактически умения, издръжливост и храброст. Привечер радиовръзките са стабилизирани с изключение на тези с 2.ВДП. Генерал-лейтенант Щудент получава още информация. Прихванати си и радиограмите на противника, от които става ясно, че генерал-майор Фрайберг е уверен в победата. Истината е, че вечерта на 20.05.1941 г. съдбата на операция „Меркурий” изобщо не е ясна. Генерал-лейтенант Щудент, обаче, не си и помисля за поражение. Психологическият ефект от подобен развой би бил ужасен. Вермахтът не може да си позволи такъв удар, особено непосредствено преди нападението срещу СССР. Честта на десантчиците е заложена в тази операция и генерал-лейтенант

Щудент се залавя енергично за действие. На първо място той има солидна база, на която може да се опре, за да се стреми към победата – инициативата е в негови ръце. На второ място в Гърция има все още не малко парашутисти, които не са успели да стигнат до острова поради недостига на самолети. Формиран е сборен батальон от около 200 десантчици от 7.ВДПтнДн, които не са успели да излетят с П./2.ВДП и от различни други части. Образувана е бойна група от около 550 бойци, която е поверена на един изключителен офицер полковник Херман-Бернард Рамке – командир на запасните части на дивизията.³⁶ Проблемът е къде да бъде изпратен сборният батальон.

След падането на нощта генерал-лейтенант Щудент и неговият началник щаб майор Треттнер стоят пред голямата карта в хотел „Великобритания” и търсят най-правилния ход. Опциите са четири: Малеме, Кания, Ретимон и Хераклион. Кания отпада бързо, защото няма летище в района, а на този етап от операцията овладяването на летище е от първостепенно значение, за да могат да бъдат включени в боя силите на 5.ПлД, които да гарантират оперативния успех. Ситуацията изглежда най-благоприятна около Ретимон, въпреки че половината

³⁶ Той започва военната си кариера като юнга в Имперския флот на крехката възраст от 15 години. В продължение на 9 г. служи като моряк преди да избухне Първата Световна Война. В началото на войната той е унтер-офицер на боен кораб, но когато Германия изчерпва пехотата си, повечето моряци са изпратени на брега. Като пехотинец Рамке се бие в калта и кръвта на Западния фронт, където е раняван в 5 отделни случая. Освен със златна значка за раняване, Рамке е награден също така и с двата Железни кръста и с Пруския *Militar Verdienst Kreuz* за храброст, най-високият орден за храброст, с който може да бъде награден един унтер-офицер по онова време. Между войните Рамке служи в 100 000-та армия и когато избухва Втората Световна Война той основно изпълнява щабни длъжности. Само мирисът на барут, обаче, не е достатъчен за стария кон. Когато прочита и чува за впечатляващата атака срещу Белгия и Холандия, той се свързва с приятеля си Щудент и кандидатства за работа през 1940г. Рамке и Щудент са другари, защото и двамата са служили във 2-ри Пруски Пехотен Полк между двете войни. Щудент е много доволен от желанието на Рамке, защото не му достигат първокласни старши офицери. На възраст от 51 години Рамке се явява в парашутното училище. Като всеки друг той получава униформа без отличителни знаци. Всички рекрути се тренират по един и същи начин независимо дали са ефрейтори или полковници. Рамке преминава през същите сурови тренировки като тинейджърите и той е горд да получи парашутната си значка като всеки друг медал на гърдите си. Понеже няма друга свободна позиция за Рамке той първоначално трябва да служи като командир на запасните части. Това означава, че в дадения момент той е на разположение на Щудент в битката за Крит. (**Christensen, B.** 1st Fallschirmjager Division in World War II. Schiefer Military History. Atglen. 2007. 191).

бойна група „Изток” е извън строя и полковник Щурм е пленен, но майор Крох е овладял по-голямата част от летателната полоса, както и доминиращия летището хълм. Проблемът е, че генерал-лейтенант Щудент няма стабилен радиоконтакт с Ретимон и несигурността на информацията го възпира от изпращането на хората на полковник Рамке в този сектор. Остават Хераклион или Малеме. Хераклион е първоначалната цел за планинските егери, а и радиовръзката с полковник Бройер е стабилна. Проблемът е, обаче, че силите на полковник Бройер са разделени на две групи, и освен това са силно обезкървени. При Малеме десантчиците, въпреки значителните жертви, все пак действат единно и организирано. Освен това няма вражески сили западно от р. Тавронитис, което означава, че германците държат фронт с безопасен тил. Зад този фронт батальонът на Рамке може да бъде спуснат и организиран спокойно. Впоследствие, обединените сили на парашутистите могат да организират решителна атака срещу летището и хълм 107. Критичният анализ, базиран на достъпната информация карат генерал-лейтенант Щудент да избере най-резонната опция – Малеме. Малеме става Schwerpunkt на сражението за Крит. В тези часове германското командване действа енергично и решително, за да задържи инициативата в свои ръце. Генерал-майор Фрайберг действа дисциплинирано и по план, но му липсва въображение и гъвкавост, без които няма шанс срещу блестящи бойци като германските парашутисти. Генерал-майор Фрайберг не успява да достигне до слабостите на операцията и изпуска шансовете си в първия ден на сражението. Той няма дързостта да рискува с рязка промяна в отбранителния план, за да организира мощен контраудар, който да отнеме инициативата от Вермахта. В следващите дни ще бъде твърде късно. През първия ден германците страдат от грубите пропуски на своето разузнаване, но в хода на боевете те събират достоверната информация за противника и това им дава възможност да тръгнат методично към победата. Фрайберг предпочита да се придържа към строго дефанзивния си план – психологическият ефект от досегашните боеве с десантчиците е твърде тежък – Съюзниците не смеят да поемат сериозен риск срещу тях.

Боевете на острова (21-22.05.1941)

Генерал-лейтенант Щудент иска от Луфтваффе да съсредоточи усилията си в сектора на Малеме. За другите 3 сектора основно се предвижда въздушно снабдяване за следващите 3 дни. В 6.00 ч. един самолет Юнкерс-52 извършва рисковано кацане на плажа край Малеме, за да евакуира генерал-майор Мейндл. В този самолет е и щабният офицер капитан Клейс, който установява лично важната информация, че десантчиците държат северните склонове на хълм 107 и по-голямата част от летището.

В ранните утринни часове на 21.05.1941 г. парашутистите съсредоточават усилията си срещу хълма 107 и към 8.00 ч. го овладяват. Този пробив в отбраната на противника е от изключителна важност. IV./ВДЩурмП остава северно от хълм 107, прикривайки район между крайбрежния път и брега до западния край на летището. Участъкът е под непрестанен артилерийски обстрел, така че хората на капитан Герике прекарват по-голямата част от деня в укрития, като през останалото време подпомагат в наземната организация приземяващите се нови парашутисти и планинските егери.

Към 14.00 ч. Луфтваффе бомбардира района източно от летището. Малко след това 5.&6./2.ВДП са спуснати с парашути по план близо до плажа между с. Пиргос и с. Платаниас. Не е планирано, обаче, че районът все още е пълен с вражески части. Съюзниците не са обединили силите си, за да контраатакуват, както подсказва военната логика и както предполага генерал-лейтенант Щудент. Вместо това те са се изтеглили на дефанзивна позиция от с. Пиргос на север до гребена на лозята на юг. Така двете роти практически са спуснати върху британските позиции. За няколко минути 5./2.ВДП губи всичките си офицери и унтер-офицери. Към 15.30 ч. парашутистите са разгромени. Оберлейтенант Нагеле – командир на 6./2.ВДП – успява да си пробие път с около 80 оцелели бойци към покрайнините на с. Пиргос, където намира удобна позиция и заема кръгова отбрана. Планът на генерал-лейтенант Щудент за превземане на летището с координирана атака от две страни се проваля.

Другата половина от резервния батальон е спусната безопасно в 15.00 ч. западно от р. Тавронитис. Приземяват се 4./1.ВДП и една рота и половина от противтанковото подразделение на дивизията. Полковник Рамке се приземява с тези части. В 18.00 ч. полковник Рамке поема командването на всички германски сили в районите на Малеме и Кания. Веднага е осъществена координирана атака срещу летището, поддържана от Луфтваффе и пленените зенитни оръдия на хълм 107. Атаката бързо дава резултат и летището е изцяло овладяно и подсилено.

Същевременно, генерал-лейтенант Щудент убеждава генерал-полковник Лъор, че е дошъл моментът за включването на планинските егери в боя. Първи е изпратен II./100.ПлП. Към 16.00 ч. батальонът достига о-в Крит. Самолетите се приземяват под вражески огън, но привечер егерите, командвани от полковник Утц са разтоварени и организирани. Полковник Рамке нарежда една от ротите да остане на брега, за да поддържа IV./ВДЩурмП. Втора рота е изпратена да овладее п-в Спата, за да осигури дебаркирането на морския десант в залива Колимбари на 6км. западно от Малеме. Останалите 2 роти са дислоцирани 4км на юг, за да разширят фронта и да се съединят с 16./ВДЩурмП. 4./1.ВДП получава заповед да подсили хората на капитан Герике, докато бойците от 7.ВДПтнДн са задържани в резерв. На следващата сутрин полковник Рамке планира атака. Двете планински роти заедно с 16./ВДЩурмП ще атакуват от десния фланг, IV./ВДЩурмП заедно с поддържащата го рота планински егери и рота парашутисти ще атакува от левия фланг по брега. Първата цел на капитан Герике е да проникне достатъчно дълбоко във вражеската линия, за да елиминира последните зенитни оръдия, които все още пречат за безопасното използване на летището. Втората цел на капитан Герике е да достигне позициите на 3.ВДП в сектора на Кания. Така новозеландската 5.ПБр ще бъде обхваната дълбоко по фланговете и разгромена. Крайната цел на атаката е съединението на всички германски сили в западната част на острова.

Вечерта на 21.05.1941 г. една флотилия, сформирана набързо от всевъзможни леки транспортни съдове с около 1 000 бойци (повечето

планински егери и по-малко парашутисти), приближава о-в Крит по море. Луфтваффе, обаче, прави единствения си фатален пропуск по време на операцията и не засича навреме местонахождението на Кралския Британски Флот. Така британските бойни кораби унищожават флотилията на около 10км. от брега на острова. Около 300 германски войници загиват. Настъпването на нощта и намесата на авиацията дава възможност на останалите да се спасят, но без да имат възможност да вземат участие в сражението. Този неуспех, обаче, косвено дава положителен ефект на бойната ситуация. Генерал-майор Фрайберг продължава да вярва, че предстои крупен морски десант и унищожената флотилия е била само авангарда на този десант. Так той задържа войски при Суда и не ги отправя при Малеме, където в този момент се решава съдбата на цялото сражение.

При Кания само шепа десантчици от 1./ВДЩурмП се добират до затвора. 2./ВДЩурмП достига затвора в по-добро състояние – около 50 бойци. С оцелелите от 5.&9./3.ВДП майор Хейлман все още държи Гробищния хълм, но при тежки бойни условия. По обед новозеландците контраатакуват. Хейлман отбива удара с мъка и с цената на още жертви – 3.ВДП практически престава да съществува като самостоятелно подразделение. Полковник Хайдрих нарежда на майор Хейлман да си пробие път на запад към планинските егери с останалите му 100 бойци. Сутринта на 21.05.1941 г. 3./7.ВДКчнБн и 7.ВДИнжБн достигат затвора. Така полковник Хайдрих успява да събере всичките си сили без хората на майор Хейлман. През нощта, обаче, Съюзниците обкръжават напълно десантчиците. Полковник Хайдрих разполага само с около 1 000 боеспособни мъже по фронт с дължина от около 14 км.

Майор Крох и неговият 1./2.ВДП прекарват нощта на хълм А, само на 600м. от летището Ретимон. Майор Крох планира атака на летището в ранните часове на 21.05.1941 г., но той самият е атакуван през нощта в 4.00 ч. от 2 австралийски роти. Атаката е отбита, но бригаден-генерал Кемпбъл не се отказва, реорганизира силите си и към 9.00 ч. започва по-мощна атака. Майор Крох е изтласкан от хълма към плажа. По време на тази атака полковник Щурм

е изолиран с 15 бойци. Малката група се бие, докато изчерпва мунициите и към 16.00 ч. се предава, полковник Щурм е пленен. Съюзниците намират у него и плановете за германските бойни действия в района, но най-лошото е, че е загубена единствената мощна радиостанция, която е в състояние да осигури стабилна връзка с командването в гр. Атина. Майор Крох прави отчаян опит да превземе летището и повежда атака на бойна група, формирана от 2./7.ВДКчнБн и от 3./2.ВДП. Силите са недостатъчни и атаката не успява.

През тази сутрин малки групи парашутисти от 1./7.ВДКчнБн се присъединяват към III./3.ВДП. Боеспособните мъже са изпратени да прикриват източния край на с. Периволия. Майор Шулц е по-старши от капитан Вайзман и поема командването на силите в с. Периволия – III./2.ВДП (без 12./2.ВДП), 1./7.ВДКчнБн, 1./7.ВДъртДн, както и някои елементи от 7.ВДЗнБн. Съюзниците го атакуват към 16.00 ч., но след тежък бой са отблъснати. Въпреки това парашутистите в сектора са загубили инициативата.

Полковник Бройер готви атака срещу летището в сектора на Хераклион със силите на I./1.ВДП сутринта на 21 май. Достига до изходната позиция за атаката, но Съюзниците го пресрещат със страховит огън от замаскирани позиции на 9 оръдия и няколко минохвъргачки. Дадени са множество жертви. По обед 2.ПП”Черна стража” контраатакуват с поддръжката на бронетехника. Майор Валтер е принуден да отстъпи на един хълм, отстоящ на 2км. източно от летището. Към този момент полковник Бройер вече знае, че Малеме е избран за Schwerpunkt на операцията и че неговата задача вече е да задържи върху себе си колкото може повече сили на противника. На източния край на летището капитан Буркхардт е устроил малка кръгова отбрана с последните 70 боеспособни мъже от II./1.ВДП.

III./1.ВДП атакува в 2.30 ч. Хераклион. Оберлейтенант Бекер с първата бойна група атакува откъм плажа и навлиза в града. Минохвъргачките поддържат прекрасно атаката, като разрушават портите на старата крепост, обграждаща града, както и двете охранителни кули. Майор Шулц начело на втората щурмова група нахлува в града. Започват тежки улични боеве. Градът е

очистен от противника след 9 часа интензивен бой. Проблемът е, че мунициите са намалели критично. Британският 2.ПП"Йорк&Ланкастър" контраатакува и липсата на боеприпаси принуждава майор Шулц да се изтегли от града. Това е тежко решение, защото назад трябва да бъдат оставени много ранени, с които местното население се отнася изключително жестоко. Британците правят всичко по силите си, но в много случаи закъсняват да предотвратят ужасните зверства от страна на цивилното население. Така с мъка в душата майор Шулц си пробива път на запад, за да се съедини със силите на 7.&8./FJR2, които са формирали кръгова отбрана на стръмен хълм на няколкостотин метра югоизточно от Хераклион.

В тези драматични часове генерал-лейтенант Щудент планира лично да излети за гр. Малеме. Той би бил много по-полезен, обаче, в щаба в гр. Атина, още повече, че вече усеща победата.³⁷ Генерал-полковник Лър е по-предпазлив. Важното в този момент е да се снабдяват с муниции и припаси десантчиците в районите на Ретимон, Хераклион и Кания, за да задържат максимален брой вражески войски към себе си, докато битката се решава при Малеме. Там ситуацията се подобрява с всеки изминал час. На следващата сутрин ще бъде транспортиран още един батальон на планинските егери. Приоритетно, обаче, вторият ден се транспортира много тежко въоръжение: 20x37мм противитанкови оръдия, 20 тежки минохвъргачки, 30 тежки картечници, 6x20мм зенитни оръдия и 1x75мм оръдие. Тежко ранените са евакуирани в Гърция, а за 22.05.1941 г. се планира и осигуряването на повече медицинска екипировка, за да се улесни тежката работа на лекарите на острова. На 22.05.1941 г. ще бъде транспортиран и командирът на 5.ПлД генерал-майор Рингел заедно с целия му щаб, за да поеме командването в района на Малеме и Кания. Тези планове, обаче, не биха могли да се осъществят, ако генерал-майор

³⁷ Фон дер Хайдте описва щаба в тези критични часове: „Щабът в такива нощи е като кошер. Куриери пристигат и излизат, носещи телеграми, получавайки заповеди и носещи съобщения към свързочния отдел. Тракане на пишещи машини, телефони звънят, телепринтерите скърцат. Групи офицери са събрали около настолни карти и дискутират, докато по коридорите куриерите бързат с карти, папки или с чаши кафе за техните изтощени висшестоящи.” (Haydte, F. Daedalus Returned. Aberdeen Bookstore. Aberdeen. 2001. 112)

Фрайберг контраатакува през нощта и успее да изтласка германците от летището, а той планира точно това. Предвижда се нощен удар, за да се избегне въздушния натиск на Луфтваффе. Атаката ще се осъществи от 2 батальона, докато войниците на австралийския II./7.ПП ще подсилат новозеландската 5.ПБр. Докато генерал-лейтенант Щудент залага всичко в Малеме, генерал-майор Фрайберг все още не смее да поеме пълен риск. Германците превъзхождат Съюзниците в оперативно-тактическо умение. Вторият ден на операция „Меркурий” за пореден път доказва това. Германското командване избира своевременно решаващия пункт на сражението и настройва целия оперативен план в съответствие с този избор, като енергично и методично насочва ресурсите в избраната посока. Десантчиците демонстрират изключителна гъвкавост, за да запазят инициативата в свои ръце. Именно задържането и разгръщането на инициативата са най-важните фактори за успешното провеждане на въздушно-десантна операция.

Старшите новозеландски офицери вземат решение да осъществят решителна контраатака в полунощ на 21-22.05.1941 г. в сектора на гр. Малеме. Британски самолети от бази в Египет първо ще бомбардират летището между 0.00 ч. и 2.00 ч., след това ще последва бомбардировка на австралийската артилерия. Атаката ще бъде осъществена от 2 пехотни батальона, поддържани от 3 танка. XX./5.ПБр ще атакува летището, XXVIII./5.ПБр ще атакува хълм 107. На стика между батальоните ще бъде крайбрежният път. Първата цел е с. Пиргос, за да може да се използва като изходна позиция за атака срещу летището и хълма. XX./5.ПБр и XXVIII./5.ПБр са елитни подразделения, формирани от отбрани доброволци и обучени на най-високо тактическо майсторство. Срещу тези повече от 1 000 бойци на Съюзниците стои IV./ВДЩурмП на капитан Герике. Той е без 16./ВДЩурмП, но за сметка на това е абсорбирал по-голямата част от оцелелите от другите разгромени парашутни роти през първия ден на операцията. 500 боеспособни десантчици посрещат атаката. Пред тази сила е групата от 80 бойци на лейтенант Нагеле, който е заел кръгова отбрана при с. Пиргос.

Атаката на Съюзниците се развива по план и към 3.00 ч. пехотинците тръгват напред. Между новозеландците и лейтенант Нагеле има малки огнища на съпротива от по няколко бойци от III./ВДЩурмП, които са били оставени сами за себе си в продължение на 40 часа. Тези огнища са елиминирани, но с цената на доста време, което забавя темпа на атаката. Към момента, в който Съюзниците достигат главната отбранителна германска линия вече се е развиделило, а танковете са извън строя. Бойците на лейтенант Нагеле оказват сериозна съпротива. Лейтенант Нагеле е изпратил артилерийски наблюдател на църковната камбанария на с. Пиргос и той прекрасно насочва огъня на минохвъргачките. Основният проблем, обаче, е липсата на муниции. Маорите са обкръжили селото, но не успяват да го превземат. През деня с помощта на пикиращите бомбардировачи лейтенант Нагеле пробива обръча и се изтегля към капитан Герике с оцелелите 40 бойци от 5.&6./ВДЩурмП. XX./5.ПБр все пак достига до летището, но за да го заеме трябва да преодолее отбранителната линия на германците. Подходите към тази линия са прикрити от мощна артилерия и тежки картечници. Новозеландците не посмяват да предприемат самоубийствена атака през открито поле. Оттеглят се на позиции източно от с. Пиргос. Така контраатаката, в която генерал-майор Фрайберг влага огромни надежди завършва безславно. Не е превзето летището, нито хълм 107, а инициативата е изгубена. Характерно е, че германските военни дневници не обръщат особено внимание на тази контраатака. Очевидно, в онези часове на сражението Германското командване е уверено в победата. Останалите германски подразделения се организират за собствена атака. Привечер IV./ВДЩурмП и II./ВДЩурмП консолидират позициите си. През деня на 22.05.1941 г. е транспортирано още тежко въоръжение, както и целия I./100.ПлП. Пристига и генерал-майор Шлем, който осигурява перфектна координация на наземните бойни действия с действията на авиацията. Генерал-лейтенант Щудент все още иска лично да отлети за острова, но Гьоринг му забранява изрично. Вместо това в района каца командирът на 5.ПлД генерал-майор Рингел заедно с щаба си и поема командването на всички германски

части в западната част на острова. Полковник Рамке и полковник Утц са на негово пряко подчинение, отговарящи съответно за парашутистите и планинските егери. На следващата сутрин ще пристигне и 85.ПлП.

В района на Кания през целия ден е спокойно. Привечер Хайдрих прави неуспешен опит да подобри позициите си със завземането на хълма Кастели. Мунициите и данните за общата бойна ситуация са оскъдни. При Ретимон австралийците атакуват двете кръгови позиции. След тежки боеве през целия ден атаките са отбити, но парашутистите почти свършват мунициите. При Хераклион активността на Съюзниците също е слаба. В 17.00 ч. генерал-майор Фрайберг провежда военен съвет в гр. Суда, като иска втора контраатака при Малеме. Командирите му се противят – считат силите си за твърде изтощени. Генерал-майор Фрайберг иска подкрепления от генерал Уейвъл. Последният, обаче, не може да помогне, защото Кралският военноморски флот вече е понесъл значителни загуби от ударите на Луфтваффе и не е в състояние да подsigури безопасен транспорт на подкрепления от Египет.

Времето работи в полза на десанта. С всеки изминал час германците стават по-силни на острова. Те вече имат достатъчно информация за числеността и дислокацията на противника. За отборни войски като германските десантчици това е отправна точка за победа. Отбиването на контраатаките на Съюзниците са отбивани със спокойствие и рутина. Бойната ситуация се контролира уверено. Следва строен план за настъпление, като крайният успех е въпрос на методичност и умение. Изплъзват се последните шансове на генерал-майор Фрайберг да промени хода на сражението. Германците просто трябва да направят необходимото, за да го приключат.

Боевете на острова (23-31.05.1941)

На 23.05.1941 г. генерал-майор Рингел разполага с 4 планинско-егерски батальона в пълен състав, напълно екипирани и отпочинали. Освен това на негово разположение са и парашутистите на полковник Рамке, които имат числения състав на 2 батальона. Планира се транспортирането на още свежи

сили. Генерал-майор Рингел трябва да подsigури напълно летището Малеме, както и залива Суда, да разкъса обръчите при Хераклион и Ретимон, а след това да завладее останалата част от острова. Един от планинските батальони ще остане назад, за да осигури охраната на летището. Останалите три под общото командване на полковник Утц трябва да напреднат по десния фланг срещу новозеландската 5.ПБр. Парашутистите под общото командване на полковник Рамке ще напреднат по левия фланг покрай брега.

Съюзното командване взема решение в 5.00 ч. да оттегли войските си на нова отбранителна линия по р. Платаниас. Позицията е добре избрана, защото минава през долина, доминирана от висок 300м. хълм, осеян с маслинови горички. Ключовото място в тази позиция е моста на р. Платаниас. Съюзниците, обаче, не успяват да осъществят този планиран отход, защото парашутистите ги изпреварват. 150 бойци от IV./ВДЩурмП под командването на капитан Герике завземат моста и се окопават около него. Съюзниците отчаяно се опитват да си върнат моста, но германците твърдо отбиват всички атаки. Така Съюзниците се оттеглят на втора отбранителна линия, преминаваща през с. Платаниас. Германците, обаче, напредват твърде стремително и новозеландците не успяват да се закрепят и на тази линия, принудени са да се изтеглят се чак към гр. Суда. Към този момент личният състав на новозеландската 5.ПБр е намалял наполовина.

Полковник Хайдрих се радва на относително спокойствие през целия ден на 23.05. Дори майор Хейлман завзема с. Сталос, западно от затвора. Майор Хейлман задържа селото до идването на 100.ПлП. Неговото пристигане принуждава Съюзниците да отстъпят от сектора. Германските сили в гр. Малеме и гр. Кания се съединяват. Вечерта авангардът на планинските егери достига моста Аликану. През нощта към моста се съсредоточават още германски сили, за да подготвят пробив към затвора на сутринта. Подобно на Кания в гр.Ретимон също е спокойно. Около 10.00 ч. на 23.05 е сключено 3-часово примирие, за да могат двете страни да съберат ранените между хълм А и фабриката за зехтин. Към края на примирието майор Крох, който вече е наясно

със ситуацията около Малеме, предлага на полковник-лейтенант Кемпбъл да се предаде. Последният отхвърля предложението и час и половина след това артилерията му открива огън срещу фабриката. В същото време в сектора на гр. Хераклион майор Шулц се е укрепил в църквата „Св.Георги” в с. Периволия. Австралийците го обстрелват с оръдия и минохвъргачки а 200 гръцки войници се готвят да шурмуват на сутринта. Тази атака, обаче, е осуетена още в зародиш чрез решителните действия на германската авиация. Към полунощ ситуацията в гр. Ретимон не се променя съществено. Така огнищата на съпротива все още задържат хиляди съюзнически войски, които са крайно необходими в сектора на гр. Суда.

Германците се стремят да прегазят Съюзниците от запад на изток, а генерал-майор Фрайберг иска да направи обратното. Ако успее да подави малките огнища на съпротива при Хераклион, той би могъл да освободи около 7 000 бойци. С тези сили той разчита да разгроми противника около Ретимон, като след това ще разполага с цяла дивизия, усилена с бронетехника и артилерия, която да включи в боевете около Суда. Ето защо Фрайберг прехвърля в Хераклион останалите му два батальона от оперативния резерв и иска въздушна поддръжка от Кралските ВВС. Последните, обаче, нямат ресурс за такава задача. За сметка на това Луфтваффе бомбардират противника в града със силите на 50 самолета. Въпреки това положението на германците се влошава поради критичния недостиг на муниции, припаси и медикаменти.

Сутринта на 24.05.1941 г. генерал-майор Рингел е доволен. С всеки изминал ден германците стават по-силни, а съюзниците по-слаби. Транспортните самолети стоварват много артилерия и муниции, а Луфтваффе вече използва летището на Малеме, като база за въздушна поддръжка над Крит. Това осигурява много повече бойно летателно време и много по ефективни въздушни удари. Рингел напредва на изток уверено и методично. Все още се водят тежки боеве по протежение на крайбрежния път, но като цяло германците са по-близо до победата в сравнение с техните врагове. През този ден е овладян и хълма Кастели. При Ретимон майор Крох отбива две крупни атаки на

противника. Единствено ситуацията около Хераклион още не е овладяна. В 7.00 ч. над Хераклион от 40 транспортни самолети е спуснат с парашути един сборен батальон десантчици под командването на капитан Вогел – адютант на Рамке. Батальонът е формиран от последните изостанали в Гърция части от първия ден на операцията – елементи от III./1.ВДП, II./2.ВДП и 13.&14./1.ВДП. Батальонът десантира западно от Хераклион в района, държан от майор Шулц. Те се приземяват в точния момент, за да отблъснат атаката на двата резервни шотландски батальона на генерал-майор Фрайберг. Планът на генерал-майор Фрайберг за обрат в сражението се проваля още в самото начало. Германците отново си възвръщат инициативата и в този район. Силите са разделени на две бойни групи – бойна група „Бройер” и бойна група „Шулц”. Последната от своя страна е разделена на две батальонни групи „Вогел” и „Ширмер”.

На 25.05.1941 г. генерал-лейтенант Щудент накрая получава разрешение от Гьоринг да отлети лично за Крит. На острова генерал-лейтенант Щудент е потресен от размера на жертвите в редиците на парашутистите. Всички, които го познават по-добре, са категорични, че за няколко дни той се състарява с няколко години. Полковник Хайдрих си спомня: *„Въпреки че генералът най-добре от всички осъзнаваше, че това е експеримент с кръвта и човешкия живот, ако той не беше така убеден в необходимостта на този експеримент, той никога не би посмял да опита. Неговата първостепенна цел беше да пази живота на своите хора. Той не приличаше на никой друг генерал в отношението към своите войници. Той познаваше повечето от тях лично, познаваше техните добри и лоши страни, техните желания техните проблеми. Той чувстваше и страдаше с тях.”*³⁸ Генерал-лейтенант Щудент ускорява темпа на настъпление. Полковник Рамке получава нареждания да осъществи фронтална атака по брега. Старата лисица полковник Рамке изчаква ранния следобед, когато слънцето му захожда в гръб и заслепява противника. Следва стремителна атака, с която са прегазени позициите на новозеландците. В това време полковник Хайдрих чува по радиото първия германски военен

³⁸ **Haydte, F.** Daedalus Returned. Aberdeen Bookstore. Aberdeen. 2001. p. 140.

бюлетин за о-в Крит. От него разбира, че бойната ситуация на острова е напълно в полза на Вермахта. Най-накрая майор Хейлман достига затвора със своята група от 150 бойци. До полковник Хайдрих се добира и офицерът за свръзка на 100.ПлП. Скоро до Хайдрих достигат и планинските егери с така необходимите мунициии и медикаменти. Привечер полковник Хайдрих успява да овладее с. Галатас.

В сектора на гр. Ретимон двете обкръжени бойни групи държат уверено позициите си шести пореден ден. Майор Крох, обаче, разполага с малко боеспособни мъже – 6 офицери и около 250 унтер-офицери и войници. Мунициите практически са изчерпани, а радиовръзката с командването липсва. В тази критична ситуация майор Крох изпраща оберлейтенант фон Руун на плажа, за да напише с помощта на големи камъни надпис, видим от въздуха: „*Критична ситуация – Мунициии – Радио 4370*”³⁹. Един от пилотите на Луфтваффе вижда надписа и 3 часа по-късно радиовръзката е възстановена; мунициии, припаси и медикаменти са спуснати с парашути за първи път от 6 дни. Майор Крох получава заповед да пробие през нощта към Хераклион и да се съедини с германските сили при Ретимон. Майор Крох напуска фабриката за зехтин около полунощ.

Докато бойната група „Шулц” е усилена и снабдявана през деня, бойната група “Бройер” е в отчаяно състояние. Шулц получава нареждания от главното командване да облекчи положението на другарите си. С двата си батальона трябва да атакува и превземе хълм 491, където Съюзниците са разположили артилерия, която силно тормози Бройер. През нощта на 25 срещу 26 май Шулц щурмува и превзема хълма.

Сутринта на 25.05 генерал-майор Фрайберг, генерал Уейвъл и Уинстън Чърчил все още вярват в победата, надявайки се, че числеността на Съюзниците ще бъде достатъчно предимство за възвръщането на острова. Късно следобед, обаче, тези последни надежди са попарени, когато планинските егери пробиват

³⁹ **Christensen, B.** 1st Fallschirmjager Division in World War II. Schiefer Military History. Atglen. 2007. 224.

